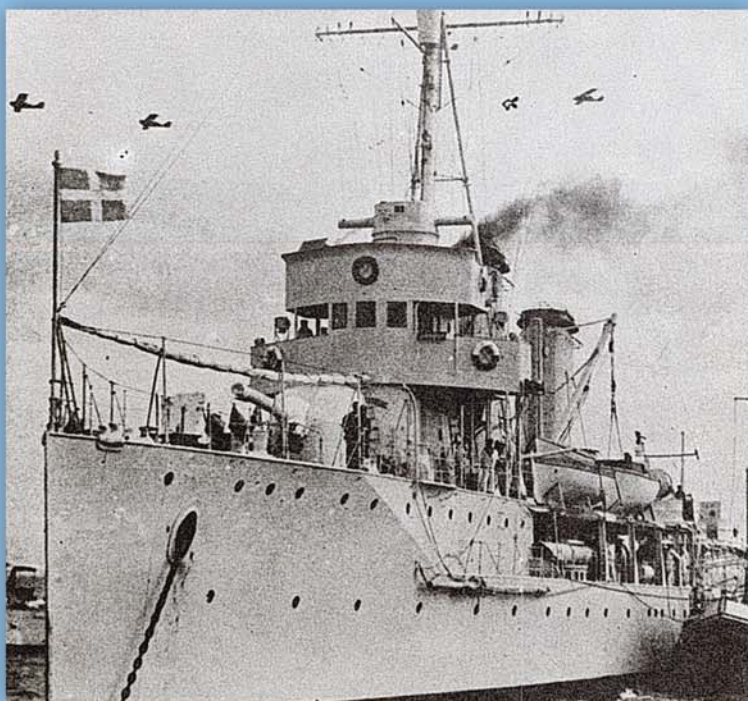

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔτος 63 – Τεύχος 9

Τό εϋδρομον «Ἑλλη»

Ὀκτώβριος 2014

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἰπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2011 ΜΕ ΔΙΕΘΝΗ ΘΗΤΕΙΑ: πρωτοπρ. Κωνσταντῖνος Καραϊσαρίδης, καθηγητής Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ., ἀρχιμ. Δαμασκηνός Πετράκος, πρωτοπρ. Ἀντώνιος Καλλιγέρης, πρωτοπρ. Χριστόδουλος Μπίθας, πρωτοπρ. Δημήτριος Θεοφίλου, καθηγ. Γεώργιος Φύλιας. – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη. – ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ἀλέξανδρος Κατσιάρας. – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας καί Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: Χ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380. Τιμή τεύχους 1 € (γιά ὄσους δέν τό δικαιούνται δωρεάν).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Ἐξώφυλλο: Τό «εὐδρομον» καταδρομικό «Ἑλλη».

Τό Περιοδικό «Ἐφημέριος» δέν εὐθύνεται γιά τό γλωσσικό ἰδίωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ: Τά κείμενα τῶν συνεργατῶν νά μὴν ὑπερβαίνουν τίς 350 λέξεις ὄσον ἀφορᾶ στήν πρώτη σελίδα καί τίς 450 λέξεις γιά κάθε μία ἀπό τίς σελίδες πού ἔπονται.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 63

Όκτώβριος 2014

Τεύχος 9

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ Είσοδικόν	3
Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ Άπό τή δράση τῶν ἀπλῶν ἱερέων στόν Ἀγώνα τοῦ Σαράντα	4
ΑΡΧΙΜ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ 28η Ὀκτωβρίου 1940	7
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Πῶς τό κατά Ματθαῖον παρουσιάζει τόν Ἰησοῦ;	9
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΣΚΑΛΤΣΗ Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης καί τό ἼΑγιον Ὅρος	10
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σ. ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ Βασικά θέματα τῆς κατήχησης γιά τήν ἐλευθερία	13
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ Ἱστοριοδογματικές ἀνακρίβειες Ἑλλήνων προτεσταντῶν γιά τό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου	15
ΑΡΧΙΜ. ΧΕΡΟΥΒΕΙΜ ΒΕΛΕΤΖΑ «σύ οἶν κακοπάθησον ὡς καλός στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β΄ Τιμ. β΄ 3)	18
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΙΩΤΟΥ Σπάνιοι Πρόλογοι στό Τριώδιο	20
ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΓΟΥΛΟΥΛΗ Ἡ Μάχη στή Μουλβία Γέφυρα τοῦ Τίβερη, 28.10.312 (1702 χρόνια)	23
Ἐρωτήματα καί ἀπαντήσεις	25
Ἐνοριακά	27
Βιβλιοπαρουσίαση	29
Ἐφημεριακά	32

«Αυτό συμβαίνει και τώρα, εάν θέλουμε να σταθοῦμε μέ γενναιότητα και ἀνδρεία ἀπέναντι στους ἐπερχόμενους πειρασμούς, εάν δηλαδή ἔχουμε τὴν ἐλπίδα μας στὸν Θεό ἐμεῖς μὲν θὰ εἴμαστε σέ ἀσφάλεια και εὐρυχωρία, ἐνῶ ἐκεῖνοι πού μᾶς πειράζουν θὰ χαθοῦν. Γιατί λέει ὅτι ἐκεῖνος πού σκάβει τὸ λάκκο τοῦ ἄλλου, θὰ πέσει ὁ ἴδιος μέσα (Ψαλμ. 7.16). Κι ἂν ἀκόμα δέσουν τὰ χέρια και τὰ πόδια, ἡ θλίψη θὰ ἔχει τὴ δύναμη νὰ τοὺς λύσει. Γιατί δὲς τὸ θαυμαστό: ἐκεῖνους πού οἱ ἄνθρωποι ἔδεσαν, τοὺς ἔλυσε ἡ φωτιά. Κι ὅπως ἀκριβῶς ἂν παραδώσει κανεὶς κάποιους ἀπὸ τοὺς φίλους του στους δούλους (γιὰ νὰ τοὺς βασανίσουν), ἐκεῖνοι ὅμως ἐπειδὴ ντρέπονται τὴν φιλία τοῦ δεσπότη ὅχι μόνο δὲν τοὺς καταφθεῖρουν ἀλλὰ ἀποδίδουν σέ αὐτοὺς μεγάλη τιμὴ, ἔτσι και ἡ φωτιά, ἐπειδὴ ἐγνώριζε ὅτι οἱ παῖδες ἐκεῖνοι ἦταν φίλοι τοῦ Δεσπότη αὐτοῦ, και τὰ δεσμά τους ἔσπασε, και τοὺς ἔλυσε και τοὺς ἄφησε (ἄθικτους), και ἔγινε ἔδαφος γι' αὐτοὺς και καταπατοῦνταν ἀπὸ αὐτοὺς, ὅπως ἔπρεπε, γιατί εἶχαν ριφθεῖ (στὴν κάμινο) γιὰ τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ.

Ὅσοι βρισκόμαστε σέ θλίψη, αὐτὰ τὰ ὑποδείγματα κατέχουμε. Ἄλλὰ νὰ, λέει, ἐκεῖνοι ἀπαλλάχτηκαν ἀπὸ τὴν θλίψη, ἐνῶ ἐμεῖς ὄχι. Καί φυσικά, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι δὲν μῆκαν μέ αὐτὸ τὸν τρόπο στὴν κάμινο, ἔχοντας δηλαδή τὴν πεποίθηση ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἀπαλλαγοῦν, ἀλλὰ ὅτι ἐπρόκειτο νὰ πεθάνουν ἐντελῶς. Γιατί ἄκουσε αὐτοὺς πού λένε: «Υἱάρχει Θεός στους οὐρανοὺς, ὁ ὁποῖος θὰ μᾶς γλιτώσει. Κι ἂν δὲν μᾶς γλιτώσει, νὰ γνωρίζεις, βασιλεῦ, ὅτι δὲν λατρεύουμε τοὺς θεοὺς σου και δὲν προσκυνοῦμε τὴν χρυσοῦ εἰκόνα πού ἔστησες» (Δαν. 3.17-18). Ἐμεῖς ὅμως, σὰν νὰ διαπραγματευόμαστε τίς παιδαγωγίες τοῦ Θεοῦ, ὀρίζουμε και χρόνο λέγοντας εἰς ἂν μέχρι τότε δὲν μέ ἐλεήσει..., γι' αὐτὸ και δὲν ἀπαλασσοῦμαστε. Ἐπειδὴ και ὁ Ἄβραάμ δὲν πορευόταν ἔχοντας κατὰ νοῦ ὅτι θὰ παραλάβει σῶο τὸν υἱό του, ἀλλὰ ὅτι θὰ τὸν σφαγιάσει, και τὸν ἔλαβε σῶο πάνω ἀπὸ κάθε προσδοκία: και σύ ὅταν πέσεις μέσα στὴ θλίψη, μὴ βιαστεῖς, μὴ σπεύσεις νὰ ἀπαλλαγεῖς, προετοίμασε τὴν διάνοιά σου γιὰ κάθε ὑπομονή, και θὰ ἀπαλλαγεῖς ταχέως ἀπὸ τὴν θλίψη, διότι γι' αὐτὸν τὸν λόγο τὴν φέρνει ὁ Θεός, γιὰ νὰ μᾶς (ἐκ)παιδεύσει. Ὅταν ἐπομένως ἀπὸ τὴν ἀρχὴ παιδευθοῦμε, και δὲν λυπούμαστε ἢ ἀδημονοῦμε, τότε λοιπὸν αἶρει (τὴν θλίψη), ἐπειδὴ ὅλα ἔχουν κατορθωθεῖ.

Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου,
Ἑρμηνεῖα στὴν πρὸς Τίτον ἐπιστολή, PG 62.699 ἔξ.
(Ἀπόδοση στὴ Νεοελληνική: π. Χερουβεῖμ Βελέτζας)

Σεβαστοί πατέρες,

στο τεύχος αυτό θά βρείτε κατ' αρχήν δύο κείμενα αφιερωμένα στην μεγάλη επέτειο του Ὀκτωβρίου, στή μνήμη του Ὁχι. Στά Προσόμοια φιλοξενούμε ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίον του Ἰ. Μ. Χατζηφώτη «Ἡ Ἐκκλησία στόν Ἀγώνα του Σαράντα», ἀφιερωμένο στή δράση τῶν ἀπλῶν ἱερέων στόν Ἀγώνα του Σαράντα, καί στή στήλη *Ἐπετειακές Μνήμες* ἄρθρο μέ τίτλο «28η Ὀκτωβρίου» του Ἀρχιμ. Κων. Χαραλαμποπούλου. Τό θέμα πού πραγματεύεται στή στήλη *Τίνα με λέγουσι οἱ ἄνθρωποι εἶναι;* ὁ π. Κων. Παπαθανασίου ἔχει τίτλο «Πῶς τό κατά Ματθαῖον παρουσιάζει τόν Ἰησοῦ;», ὁ κ. Παν. Σκαλτσῆς στή στήλη *Πρός Ἐκκλησιασμόν* ἀναφέρεται στό θέμα «Ὁ Ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης καί τό Ἅγιον Ὄρος» καί ὁ κ. Ἄλεξ. Καριώτογλου στή στήλη *Πρός κατήχησιν*, συνεχίζοντας τά βασικά θέματα τῆς κατήχησης, ἀσχολεῖται μέ τό πολυσυζητημένο ζήτημα τῆς «Ἐλευθερίας» ἀπό τή σκοπιά τῆς Καινῆς Διαθήκης. «Ἱστορικοδογματικές ἀνακρίβειες Ἑλλήνων προτεσταντῶν γιά τό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου» ἐντοπίζει ὁ π. Βασ. Γεωργόπουλος στή στήλη *πρός Διάκρισιν* καί ὁ π. Χερουβεῖμ Βελέτζας, πού ἀναλαμβάνει ἀπό αὐτό τό τεύχος τή *Διακονία του Λόγου*, συνδυάζει τή μνήμη του Ἁγίου Δημητρίου μέ τό ἀποστολικό ἀνάγνωσμα Β' Τιμοθέου 2, 1-10.

«Σπάνιοι Διάλογοι στό Τριώδιο» εἶναι ὁ τίτλος τῆς συνεργασίας του κ. Διον. Ἀνατολικιώτη στό *Τυπικαρεῖον*, «Ἡ Μάχη στή Μουλβία Γέφυρα του Τίβερη» καί οἱ συνέπειες ἀπό τήν ἐμφάνιση του σημείου του Σταυροῦ στόν οὐρανό σέ σχέση μέ τήν πίστη στήν ὁμόνοια, ἀπασχολεῖ τόν κ. Στ. Γουλούλη στή στήλη *τό Ἀγριέλαιον εἰς Καλιέλαιον*. Στή στήλη *Ἐρωτήματα καί ἀπαντήσεις* ἔχομε νέες ἀπόψεις ἐπί του ἐρωτήματος «Ποιός εἶναι μέλος τῆς Ἐκκλησίας σήμερα», «Μιά “κιβωτός” στά σύνορα μέ τήν Ἀλβανία» κοσμεῖ τή στήλη *Ἐνοριακά*, στή *Βιβλιοπαρουσίαση* ἡ κ. Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη σᾶς προτείνει ἐνδιαφέρουσες νέες ἐκδόσεις καί στά *Ἐφημεριακά* ὁ π. Γ. Βαμβακίδης συνεχίζει τήν ἐνημέρωση «Περί χορηγήσεως ἀναρρωτικῆς ἀδείας σέ Κληρικούς».

Ἄλεξανδρος Κατσιάρας,
Διευθυντής Συντάξεως

Ἀπό τή δράση τῶν ἀπλῶν ἱερέων στόν Ἀγώνα τοῦ Σαράντα*

Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς
Ἀρχιμ. Γερβάσιος Παρασκευόπουλος

Παράλληλα πρός τούς Στρατιωτικούς Ἱερεῖς, οἱ ἀπλοὶ κληρικοὶ σέ ὀλόκληρη τήν Ἑλλάδα ἀνέπτυσαν σπουδαῖο ἐθνικό καί κοινωνικό ἔργο, παίρνοντας συχνά ἀξιόλογες πρωτοβουλίες. Ὡς ἀρχίσουμε ἀπό τήν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν, ὅπου Πρωτοσύγκελλος τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Χρυσάνθου ἦταν ὁ ἅγιος γέροντας Ἀρχιμ. Γερβάσιος Παρασκευόπουλος (1877-1964), πού εἶχε πάρει μέρος στούς βαλκανικούς πολέμους ὡς στρατιωτικός ἱερέας τοῦ Ἀ' Εὐζωνικοῦ Συντάγματος καί εἶχε παρασημοφορηθῆ¹.

Ἀπό τήν ἀνοιξη τοῦ 1939, πού ὁ π. Γερβάσιος εἶχε ἀναλάβει τά καθήκοντα τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου², παραδειγματική τάξη ἐπικρατοῦσε σέ ὅλους τούς Ἱ. Ναούς τῆς πρωτεύουσας³. Μέ τήν ἔκρηξη τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου ἐπιθεωροῦσε στίς 6 τό πρωί τούς ναούς, ὅπου ἔπρεπε ὅλοι οἱ κληρικοὶ νά βρισκονται στή θέση τους κι ἐπιστατοῦσε γιά τήν πιστή ἐφαρμογή τῶν ὁδηγιῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς ὡς πρός τήν ἀνάπεμψη εἰδικῶν δεήσεων γιά τόν ἀγῶνα, παρακλήσεων κ.λπ.⁴. Συχνά ἀντικαθιστοῦσε τόν Ἀρχιεπίσκοπο σέ συμβούλια καί συσκέψεις, ὅπου δέν μπορούσε νά παραστῆ. Γιατί ὁ Χρυσάνθος ἦταν, καθῶς εἶδαμε, τήν ἴδια ἐποχή Πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Συσσιτίων, Ἐπίτιμος Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Πανελληνίου Ἐράνου Κοινωνικῆς Προνοίας κ.λπ., καί εἶχε παρεκτός τά ποιμαντικά του καθήκοντα, τήν ἐποπτεία τῆς Προνοίας Στρατευομένων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Τήν ἴδια ὥρα, στήν Πάτρα, ὅπου ὁ Ἀρχιμ. Γερβάσιος εἶχε προηγουμένως σπουδαία ποιμαντική, κατηχητική καί κοινωνική δράση⁵, οἱ πυρῆνες πού εἶχε συγκροτήσει ἐργάζονταν ἀκατάπαυστα γιά τήν ἀποστολή δεμάτων στούς ἀγωνιστές στό μέτωπο κ.λπ.⁶.

Τά φλογερά κηρύγματα τοῦ ἀγωνιστῆ ἱερέα Χρήστου Γ. Θεοχάρη⁷

Ἀπό ἄκρη σέ ἄκρη τῆς Ἑλλάδος, οἱ ἱερεῖς δέν περιορίζονται στήν προσευχή, τίς ἀκολουθίες, τήν κοινωνική πρόνοια. Μέ φλογερά κηρύγματα ξεσηκώνουν τόν λαό, τονώνουν τήν πίστη καί τή φιλοπατρία του. Ὑπερβαίνουν τό γράμμα τῶν ἐγκυκλίων τῶν ποιμεναρχῶν τους. Ἀναλίσκονται γιά τήν ἐθνική ὑπόθεση. Στή Ράμια τῆς Ἄρτας ἐφημέριος τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς εἶναι ὁ Ἱερέας Χρῆστος Γ. Θεοχάρης ἀπόφοιτος τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Ἄρτης. Εἶχε πολεμήσει μέ γενναιότητα ὡς λοχίας - ἐπιλοχίας στή Μικρά Ἀσία κι αἰσθανόταν καί πάλι τήν ἑλληνική καρδιά του νά

χτυπάη δυνατά. Συμπαρίσταται στά γυναικόπαιδα, πού μένουν άπροστάτευτα, μετά τή στράτευση τών άνδρων του χωριου. Κατευοδώνει και ενισχυει τους στρατευμένους με φλογερούς λόγους δίνοντάς τους και στρατιωτικές συμβουλές από τήν προσωπική του εμπειρία στη Μικρά Άσία:

«Προσφιλείς ύπαξιωματικοί και Στρατιώται,

Πατρός και μητρός και τών άλλων προγόνων άπάντων τερπνότερον, σεμνώτερον και άγιώτερον έστιν ή Πατρίς.

Σεις είσθε, άγαπητοί μου φίλοι, οί ύπερασπισται τών άνω ιερών μας. Πρός Σās άτενίζει με ύπερήφανον βλέμμα ή φιλάτη μας Πατρίς, ή ώραία μας Έλλάς, από Σās έξαρτάται ή ζωή τών συζύγων Σας, τών συζύγων Σας, τών τέκνων, τών γονέων και άδελφών Σας, και παντός ό,τι κατέχεται έν τή προσφιλεί ήμών Πατρίδι ύφ' ύμών είτε εκ τών προσφιλών Σας οικείων.

Σεις είσθε, άγαπητοί μου φίλοι, οί ύπερασπισται τών άνω ιερών μας. Πρός Σās άτενίζει με ύπερήφανον βλέμμα ή φιλάτη μας Πατρίς, ή ώραία μας Έλλάς, από Σās έξαρτάται ή ζωή τών συζύγων Σας, τών τέκνων, τών γονέων και άδελφών Σας, και παντός ό,τι κατέχεται έν τή προσφιλεί ήμών Πατρίδι ύφ' ύμών είτε εκ τών προσφιλών Σας οικείων. Δέν είναι λόγια άφηρημένων έννοιών. Είναι λόγια σοφά έξηγημένα από άνδρας φιλοσόφους οίτινες έγαλούχησαν γενεάς γενεών και μετέδωσαν ταυτα εις τούς άπογόνους των οίτινες ήσαν οί εκτελεσταί ων και έδημιούργησαν Πατρίδα έλευθέραν και μεγάλην.

Δέν είναι ή πρώτη φορά πού ή Πατρίς μας παρηνωχλήθη, ήπειλήθη και άλλοτε, έπροκλήθη και άλλοτε, άλλ' όλοι όσοι τήν παρηνώχλησαν έδοκίμασαν βαρειαν τήν πυγμήν της και έτράπησαν εις τά όρη και τά όρμητήρια τόσον πρό Χριστου όσον και μετά Χριστόν.

Πρό Χριστου ό Ξέρξης με τόν Μαρδόنيον... μεταχειρισθέντες πάν θεμιτόν και άθέμιτον κατά τής πατρίδας μας έλθόντες με πάμπολλα στατεύματα έφυγαν κατασυντετριμμένοι διότι τήν Έλλάδα τήν ύπεστήριζαν Έλληνες,

Είχεν ή Πατρίς μας τότε τόν Λεωνίδα τόν Σπαρτιάτη, και πολλούς άλλους οίτινες έγραφαν τήν λαπράν Έλληνικήν ιστορίαν, και τοίς κείνων ρήμασι πειθόμενοι.

Έρχόμεθα εις τήν ιστορίαν τών Νεωτέρων χρόνων. Πατρός και μητρός και τών άλλων προγόνων δέν έχάθηκε, ήτο μέσα εις τήν ψυχήν τών Έλλήνων και ήλθεν ή ώρα και έγινε ή Φιλική Έταιρεία και έγινε ή Έπανάστασις του 1821 και τό ποιημα πού γράφει σαν τήν σπιθα κυρμένη στή στάχτη έβαλαν σάρκα και όστā και άνεδείχθημεν δύναμις Μεγάλη, όμότιμοι τών Μεγάλων Δυνάμεων, καθήμενοι εκει πού οί σημερον κομπορημονούντες ήσαν άνάξιοι νά καθίσουν, γιατί μόνον για λούσιμον ήσαν άξιοι στον Ίλουζο ποταμό, και γι' αυτό τούς λένε και μακαρονάδες.

Γενναίοι μας όπλίται,

Δέν γνωρίζομεν πώς ακριβώς θα έξελιχθουν τά γεγονότα.

Εις τήν (δυσανάγνωστη λέξη) τής Πατρίδος φυλάττει ή Α.Μ. ό Βασιλεύς μας άγρυπνος σταθερός και νουνεχής με συντρόφους διακεκριμένους στατηγούς, πού ξέρουν νά κανονίσουν όπόταν χρειασθή. Υμεις γενναίοι μας ύπερασπισται ως εκ τής

πείρας πού ἀπεκτήσαμεν ἐκ τῶν πολυετῶν πολέμων πού ἐτρέπομεν εἰς φυγὴν Βουλγαρούς, καί λοιπούς τούς εἶδαμε σιμά σιμά αὐτούς πού ἐξογκοῦνται καί τούς ζυγίσασαμε καί τούς βρήκαμε πολύ ἀλαφριοῦς.

Ἄλλά καί σήμερον Σᾶς διαβεβαιοῦμεν πού εἶναι καί ἐλαφριοῦοί. Ἔχετε πίστιν στόν Θεό, καί εἰς ταῖς Ἐκκλησίαις μας. Σταθῆτε ψύχραιμοι, πειθαρχικοί καί ἐργατικοί στρατιῶται, σκεφθῆτε ὅτι ὀπισθεν τῶν νῶτων Σας ἀτενίζουσι οἱ δακρυσμένοι ὀφθαλμοὶ τῶν προσφιλῶν Σας προσώπων, δράξατε μέ περηφάνεια τά δοξασμένα ὄπλα, καί μὴν ἐπιτρέψατε ἀγαπητοὶ τά ἄτιμα καί φράγκικα ξεψυχισμένα ἐξουθενήματα τά σπίτια Σας νά βλάψουν. Ὅ,τι ἐδιδάχθητε σταῖς θεωρίαις, καί πρό παντός ἠθικόν ἀκμαῖον, περιποίησιν τοῦ σώματός Σας, ἐνδυμάτων, ὄπλου καί πολεμοφοδίων, χρησιμοποίησιν ἐδάφους, ἐνεργητικότητα ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ Σας, αὐτά θά Σᾶς ἀναδείξουν νικητές καί τροπαιοῦχοι, καί θά Σᾶς φέρουν στήν Πατρίδα καί πάλιν δοξασμένους.

Καί ἤδη μέ ὑπερηφάνεια καί γενναιότητα, ἔχοντες τό μέτωπον ὑψηλά ὡς γενναῖοι Ἕλληνες, ἄς ἀναφωνήσωμεν ὄλοι:

Ζήτω ἡ Ἑλλάς μας
Κάτω οἱ Μακαρονάδες
Ζήτω ὁ Βασιλεὺς μας
Ζήτω ὁ Ἑλληνικός Στρατός

Σᾶς εὐχομαι ὦρα καλή καί ὁ Θεός μαζί Σας»⁸.

Ὡς τὴν κατάρρευση τοῦ μετώπου πρωτοστατεῖ στή συγκέντρωση πλεκτῶν φανελλῶν, καλτσῶν κ.λπ., πού στέλνονται στό μέτωπο, γράφει τὴν ἀλληλογραφία τῶν ἀναλαβῆτων, παρηγορεῖ τό ποιμνίό του. Κι ὅταν ἀρχίζει ἡ ἐπιστροφή τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, βοηθάει τούς ἀγωνιστές πού γυρίζουν, τούς ἐξασφαλίζει τροφή, τούς ἐνθαρρύνει καί τούς προωθεῖ γιὰ τόν ἀντιστασιακό ἀγῶνα, πού ἀμέσως τότε ἀρχίζει. Ὁ ἴδιος τίθεται ἐπικεφαλῆς ἀντάρτικου σώματος ἀπὸ 150 ἄνδρες ὑπὸ τὸν στρατηγὸ Ναπολέοντα Ζέρβα. Μιά βόμβα κατὰ τὸν βομβαρδισμό τοῦ Βουργαρελίου τῆς Ἄρτας στίς 5 Μαΐου 1943, ἐνῶ βρισκόταν στό Ἄρχηγεῖο τοῦ ΕΔΕΣ, ἔθεσε τέρμα στήν ἐθνική δράση τοῦ ἀγωνιστῆ ἐφημερίου τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Ράμιας.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* Ἀπόσπασμα ἀπὸ τό βιβλίό τοῦ Ἰ. Μ. Χατζηφώτη: Ἡ Ἐκκλησία στόν Ἀγῶνα τοῦ Σαράντα, Ἄτλαντίς, σσ. 111-113.

1. Βλ. Σεβ. Μητροπολίτου Ἰδρας, Σπετσῶν καί Αἰγίνης Ἱεροθέου: «Γερβάσιος Παρασκευόπουλος (1877-1964)», Ἀρχαῖα Χρονικά, ἔτος ε', τεύχος 20, Ὀκτ.-Δεκ. 1978, σελ. 17.
2. Βλ. Κώστα Ν. Τριανταφύλλου: Ἱστορικόν Λεξικόν τῶν Πατρῶν, β' ἔκδοσις ἀναθεωρημένη καί εἰκονογραφημένη, Πάτραι 1980, σελ. 303β.
3. Πληροφορία Σεβ. Μητροπολίτη Ἰδρας Ἱεροθέου.
4. Πληροφορία Σεβ. Μητροπολίτη Ἰδρας Ἱεροθέου.
5. Βλ. Σεβ. Μητροπολίτη Ἰδρας Ἱεροθέου: «Γερβάσιος Παρασκευόπουλος», ὄπ. παρ., σσ. 17-22.
6. Πληροφορίες Σεβ. Μητροπολίτη Ἰδρας Ἱεροθέου.
7. Μέ βάση χειρόγραφο τοῦ γιοῦ του Παν. Ἀρχιμ. Μάξιμου Χρ. Θεοχάρη (ἀρχεῖο τοῦ συγγραφέα).
8. Χειρόγραφο σ. 173.

Ἄρχιμ. Κωνσταντίνου Χαραλαμπόπουλου,
Ἐφημερίου Ἱ. Ν. Ἀγ. Δημητρίου Ψυχικοῦ,
Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

ΕΝΩΠΙΟΝ τῆς Ἱστορίας τά ἔθνη καί οἱ ἄνθρωποι, ἀμετακλήτως θά κριθοῦν, καθόσον ὑπάρχουν γεγονότα, ἡμερομηνίες, λέξεις, πού περιέχουν βασικές ἀλήθειες, διδαχὴ γιὰ κάθε ἄνθρωπο. Ἡ 28^η Ὀκτωβρίου 1940 ἀποτελεῖ χρονικό σημεῖο μιᾶς ἀλήθειας, ἡ ὁποία εἶναι ἀναγκαῖο νά διατυπώνεται σέ κάθε ἐπέτειό της, διότι οἱ ἄνδρεῖοι δέν διαβοοῦν συνεχῶς τὴν ἀνδρεία τους, ἀλλὰ ἐξυμνοῦν τοὺς ἱερούς σκοπούς τῆς μάχης τους. Τό ἔθνος μας, ὀφείλει ἰδιαιτέρως σήμερα νά σκύψει μέ κατάνυξη ἐπὶ τῆς ἱερᾶς σημασίας τῶν ἀγῶνων του πού μέρος ἀποτελεῖ ἡ εὐφρόσυτος αὐτῆς ἡμέρας, διότι τότε εὐρέθη κατά βάσιν ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν ἠθικὴ ἐπιταγὴ τῆς αἰώνιας του ἐπιταγῆς. Οἱ ἀθάνατοι ἥρωες τοῦ ἔπους τοῦ 1940, ἔβγαλαν καί πάλι ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα τό φῶς τῆς ἐλευθερίας καί τοῦ πολιτισμοῦ. Τό ὕψωσαν αἰώνιο σύμβολο ζωῆς καί προόδου σέ μία ἀπό τίς ζοφερότερες γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα στιγμές καί ἀπέδειξαν ὅτι εἶναι συνεισταὶ λαοῦ ζωντανοῦ, πού γνωρίζει γιὰτί ἀγωνίζεται.

Κανένα ἄλλο ἱστορικό γεγονός στόν κόσμο δέν συμβολίζει τόσο πιστά τίς παραδόσεις καί τά πεπρωμένα ὅσο ἡ ἐπέτειος τοῦ ΟΧΙ, ἐπέτειος ἀγῶνων

θαυμαστῶν καί ὑπερόχων θυσιῶν, πού ζοῦν αἰώνια ὅπως ὅλες οἱ μεγάλες πράξεις καί οἱ ὑψηλές αὐτοθυσίες γιὰ τὴν κατάκτηση καί διατήρηση τῆς ἐλευθερίας. Ὁ φοίνικας ἀναγεννήθηκε, ἔπαιξε τὸν ρόλο του, ἀφοῦ πρῶτα ἐξήντησε ὅλη του τὴν ἀντίσταση στό μεγάλο πεδίο τῆς τιμῆς πού ἀκολούθησε τὸν Ἀλβανικό Πόλεμο. Οἱ πολεμισταὶ τοῦ 1940, δέν ἐπολέμησαν μόνο γιὰ τὴ δόξα ἀλλὰ γιὰ τὴ ζωὴ πού ἄφηναν πίσω τους καί τό μέλλον τῆς Ἑλλάδος. Κανείς δέν ἤλπιζε στή νίκη καί ὅλοι γνώριζαν ὅτι ἀπὸ τά τέκνα τοῦ Λαοῦ καί ἀπὸ τὸν Στρατό του θά ἐζητοῦντο μεγάλες θυσίες χωρὶς ἴσως κανένα ἄλλο ἀντάλλαγμα, πλὴν τῆς προασπίσεως καί τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς ἐθνικῆς τιμῆς. Κανείς δέν ἤλπιζε στή νίκη καί ὅμως ὅλοι ἠθελαν νά ἀντισταθοῦν, γιὰ νά μὴν γραφεῖ στήν ἱστορία τοῦ ἔθνους ἀτιμωτικὴ σελίδα ὑποταγῆς στή βία, χωρὶς ἀντίσταση.

«Ἡ μεγαλοσύνη εἰς τά ἔθνη δέν μετριέται μέ τό στρέμμα, μέ τῆς καρδιᾶς τό πύρωμα, μετριέται, καί μέ τό αἷμα». Αὐτό τό πύρωμα τῆς καρδιᾶς τῶν Ἑλλήνων πού περιγράφει ὁ Παλαμᾶς, εἶναι ἐκεῖνο πού κόσμησε τὴν ἡμερομηνία πού τιμοῦμε κάθε χρόνο καί κατεγράφη στήν παγκόσμιο ἱστορία ὡς μία ἰδιαίτερη

έποποιΐα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Αυτό τό πύρωμα τῆς ψυχῆς τοῦ Ἑλληνα διαπιστώνει ὁ ἰταλός πρεσβευτής Γκράτζι στά ἀπομνημονεύματά του, ὅταν λαμβάνει ἀπό τόν Ἰ. Μεταξᾶ τήν ἀποστομωτική ἀπάντησιν ΟΧΙ, νά παραδώσῃ τή χώρα τοῦ βορρᾶ εἰς τίς Δυνάμεις τοῦ Ἕξονος. «Ἵποκλίθηκα μέ βαθύτατο σεβασμό πρό τοῦ ὑπερηφάνου γέροντος, ὁ ὁποῖος δέν δίστασε οὐδ' ἐπί στιγμή νά ἐκλέξῃ διά τήν πατρίδα του τό ΟΧΙ, τήν ὁδόν τῆς θυσίας, ἀντί τῆς ἀτιμώσεως καί ἀπεχώρησα».

Αὐτό τό πύρωμα τῆς ψυχῆς, πού περιγράφει ὁ Παλαμᾶς, εὐρέθη στά κοκκαλοσπαρμένα τῆς Ἀλβανίας βουνά μέσα στίς φυχές χιλιάδων ἀπλῶν στρατιωτῶν Ἑλλήνων καί ἡ ἰαχή ΑΕΡΑ διακηρύττει ὅτι ἐδῶ ἀντιστέκονται πολεμώντας ὡς ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καί ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων τοῦ Βυζαντίου. Τό ΟΧΙ δέν ἦταν μία στιγμιαία συναισθηματική ἔκφραση, ἀλλά λόγος παλαιός καί ὄριμος καί ἐννοιολογικά φορεῦς τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πνεύματος «μολῶν λαβέ» καί τῆς φράσεως «τήν πόλιν τοῖς βαρβάροις οὐδέποτε ἐῶμεν...!».

Σήμερα, εὐλαβικά ἡ ψυχὴ τοῦ ἔθνους στρέφεται καί τιμᾶ τήν Παναγία ὡς συμπαραστάτιδά του καθ' ὅλη τήν μακράν του πορεία. Ἡ Ἁγία Σκέπη Τῆς προφύλαξε τό Γένος καί Ἕθνος τῶν Ἑλλήνων καί ἀπάλυνε τήν ὀδυνηρά ὁδὸ τῆς θυσίας ἐναντίον τοῦ Ἕξονος. Τήν εἶδε νά πορεύεται μαζί του ὡς σημεῖο καί φῶς, ὡς Μητέρα στοργῆς. Τήν ἠσθάνθη νά ἡγεῖται τοῦ Στρατοῦ ὀρατῶς ἐμφανιζομένη. Πρὸς δέ τοῦτο ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπεφάνθη τό 1952, ὅπως συνεορτάζεται ἡ φωτοφόρος

Σκέπη τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Μαρίας μαζί μέ τήν Ἐθνική Ἑορτὴ τῶν Νικητηρίων τοῦ 1940, γιά νά τιμηθεῖ ὡς Προστάτιδα καί Βοηθός τοῦ Ἕθνους. Τιμᾶ καί τή χορεία τῶν νεκρῶν ἡρώων τοῦ Ἀλβανικοῦ Ἕπους, τῶν ἡρώων τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀνθρωπότητας. Σήμερα στρέφουμε τά μάτια τῆς ψυχῆς πίσω στίς ἱερές σελίδες τῆς ἱστορίας μας, γιά νά ἀντλήσουμε ψυχική δύναμη καί περισυλλογὴ πού μᾶς χρειάζεται γιά τήν δύσκολη πορεία μας στήν Ἡνωμένη Εὐρώπη καί τόν κίνδυνο τῆς παγκοσμιοποιήσεως. Σήμερα, ἔχουμε ἀνάγκη τήν ἐνθύμηση τῆς ἡμέρας ἐκείνης, διότι ἡ ἐποχὴ μας εἶναι ἀπάνθρωπη καί ἀθεϊστική καί οἱ αἰώνιες ἠθικές ἀξίες καταλύονται στόν βωμό τοῦ ἄκρατου ὕλισμοῦ.

Ἡ 28^η Ὀκτωβρίου 1940 θά προβάλλεται στήν αἰωνιότητα ὡς φωτεινὸ σύμβολο καί σταθμὸς στήν ἱστορία τοῦ Γένους. Οἱ αἰῶνες θά περνοῦν καί γενεές γενεῶν θά διαδέχονται ἡ μία τήν ἄλλη καί οἱ Ἕλληνες πάντοτε θά ἀκοῦν τόν νικηφόρο παιᾶνα τῆς Πίνδου καί ἡ ἱστορία στήν ἀέναη πορεία τῆς θά σταματᾶ μέ θαυμασμό, μέ δέος καί ὑπερηφάνεια «μπρὸς στήν ἀθάνατη Ἑλλάδα πού περήφανα ὠρθώθη μπρὸς στήν μπόρα τοῦ Βορριᾶ, τραγουδώντας τόν σκοπὸ τῆς, Χαῖρε, ὦ χαῖρε Λευτεριά». Εἶναι ἱερό καί ἀνεξόφλητο χρέος τῆς ἐνθυμήσεώς μας πρὸς αὐτοὺς τοὺς πιστοὺς τῆς ἰδέας, γιὰτί μέ τόν θάνατό τους θεμελίωσαν τήν νίκη, δρασκελίζαν τήν δόξα, τήν καθαρῖασαν μέ τό αἶμα τους. Αὐτό πρόσταξε ἡ ἔθνική παράδοση, τό ἀπαίτησαν οἱ ἑλληνικοὶ θρῦλοι, τό ἀξίωσε ἡ ψυχὴ τοῦ Γένους, τό θέλησε ἡ θεία σπιθαμὴ τῆς φυλῆς. Ἐλεύθεροι ζοῦν μονάχα ὅσοι ξέρον νά πεθαίνουν.

ΤΙΝΑ ΜΕ ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ;

52. Πῶς τό κατά Ματθαῖον παρουσιάζει τόν Ἰησοῦ;

Πρωτ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου,
Ἐφημ. Ἰ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιοῦ Φαλήρου, Ἰ.Μ. Νέας Σμύρνης

ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ὅτι τά συνοπτικά Εὐαγγέλια λειτουργοῦν σάν πρίσμα, μέσα ἀπό τό ὁποῖο κάθε Εὐαγγελιστής ἐξακτινώνει διαφορετικές χριστολογικές προοπτικές γιά τήν ἐνσαρκωμένη ζωή τοῦ Ἰησοῦ, οἱ ὁποῖες στό σύνολό τους ὁδηγοῦν σέ ἓνα σύνθετο «πορτρέτο» του, πού εἶναι πληρέστερο ἀπό κάθε μεμονωμένη εὐαγγελική ἀπεικόνισή του.

Στό κατά Ματθαῖον εὐαγγέλιο ὁ Ἰησοῦς Χριστός παρουσιάζεται ὡς ὁ μυσταγωγός τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Στόχος τοῦ πρώτου Εὐαγγελιστοῦ εἶναι νά παρουσιάσει τόν Ἰησοῦ μέ τέτοιο τρόπο ὥστε νά προσελκύσει τούς Ἰουδαίους. Γι' αὐτό ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται ὡς πραγματικός Ἰουδαῖος, μέ μιά ἐξαιρετική καταγωγή (1,1-16). Μέσω τοῦ μνήστορα Ἰωσήφ, ὁ Ματθαῖος ὀρίζει νόμιμο δικαίωμα τοῦ Ἰησοῦ στόν θρόνο τοῦ Δαβίδ. Ὡστόσο, ἐνῶ παρουσιάζει τόν Ἰησοῦ μέ σαφή ἀναφορά σέ Ἰουδαϊκό ἀκροατήριο, ὁ ἴδιος ὁ Ματθαῖος ταυτόχρονα ὑπογραμμίζει τήν καθολική ἐφαρμογή τοῦ Εὐαγγελίου του, μέ τό νά διακηρύξει ὅτι τά ἔθνη προσέρχονται μέ μεγάλη πίστη στόν Ἰησοῦ. Εἰδικότερα:

(α) Ὁ Ἰησοῦς εἶναι πλήρης θείας αὐθεντίας. Τά Εὐαγγέλια περιγράφουν συγχά τόν Ἰησοῦ νά λειτουργεῖ μέ αὐθεντία. Ὁ Ματθαῖος τόν περιγράφει ὡς ἐγκαινιαστή τῆς Βασιλείας, ὡς τόν Κύριο καί τόν ὑπέρτατο διδάσκαλο, ὁ

ὁποῖος καλεῖ τούς μαθητές καί ἐν συνεχείᾳ τούς ἀποστέλλει. Ὅπως ὅλοι οἱ Εὐαγγελιστές, ἀναφέρεται στόν Ἰησοῦ ὡς Υἱό τοῦ Θεοῦ (14,33· 16,16 κ.ἄ.). Ὁ Ἰησοῦς πρόθυμα ἀποκαθιστᾷ τίς ἀναπηρίες καί θεραπεύει τίς ἀσθένειες σέ ὄσους τόν ἐμπιστεύονται, γεγονότα πού διακηρύσσουν τήν αὐθεντία του.

(β) Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας. Ὁ Ματθαῖος παραπέμπει τακτικά στήν ΠΔ καί εἰδικότερα σέ χωρία πού ἀναφέρονται στή μεσσιανική ἀποστολή τοῦ Ἰησοῦ. Τόν παρουσιάζει ὡς ἐκπληρωτῶν παλαιοδιαθητικῶν προφητειῶν σχετικά μέ τόν Μεσσία.

(γ) Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ διδάσκαλος. Ἐνα ἀπό τά πῖο σημαντικά χαρακτηριστικά τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως παρουσιάζονται ἀπό τόν Ματθαῖο, εἶναι ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ διδάσκαλος: Περιόδευε ὅλη τή Γαλιλαία, δίδασκε στίς συναγωγές τους, κήρυττε τό χαρμόσυνο μήνυμα γιά τόν ἐρχομό τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ (4,23-24). Ὁ Ματθαῖος παρέχει πέντε κηρύγματα τοῦ Ἰησοῦ σχετικά μέ τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ, πολλά ἀπό τά περιεχόμενα τῶν ὁποίων εἶναι μοναδικά στό Εὐαγγέλιό του. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι τό ὑπέρτατο χαρακτηριστικό τῆς διδασκαλίας τοῦ Ματθαίου, ὁ δέ Ἰησοῦς παρουσιάζεται ὡς ἐκεῖνος πού τήν ἐγκαινιάζει καί τή διακηρύττει μέ τό κήρυγμά του καί στά θαύματά του.

Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης καί τό ᾿Αγιον ᾿Ορος

Τοῦ Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ,
᾿Αναπλ. Καθηγητοῦ Α.Π.Θ.

ΟΕΚ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ καταγόμενος ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Συμεών (†1429), ἐγκρατής τῆς ἐκκλησιαστικῆς θεολογίας καί τῆς πνευματικῆς σοφίας¹, ἐρμηνευτής τῆς Ὁρθόδοξης Λατρείας, ἱερός ἄνδρας καί καλός ποιμήν κατά τό χρονικογράφο Ἰωάννη τόν ᾿Αναγνώστη², συνδέεται μέ τόν ἠσυχασμό καί τό ᾿Αγιον ᾿Ορος βάσει τῶν ἐξῆς δεδομένων.

α) Ἀπό μικρή ἡλικία ὁ ἅγιος Συμεών ἐπέλεξε τόν τρόπο τῆς ἠσυχίας καί ἐκάθη μοναχός στήν Κωνσταντινούπολη, διαπρέπων κατά τόν ἐγκωμιαστή τοῦ Ἰωάννη τοῦ Εὐγενικοῦ «ἐν τῇ ἀσκητικῇ εἴτ' οὖν ἀγγελικῇ ἀγωγῇ τε καί πολιτεία», τήν ὁποίαν «εἰς ἄκρον κατώρθωσεν»³. Τό ὄνομα Συμεών τό ἔλαβε κατά τήν κουρά του πρός τιμήν τοῦ συνωνύμου καί συμπατριώτη του Συμεών τοῦ Μεταφραστοῦ, τοῦ ὁποίου εἶναι ὁ συντάκτης τῆς ἐορταστικῆς Ἀκολουθίας⁴. Ἐάν λάβουμε μάλιστα ὑπ' ὄψιν τό ὅτι τήν ἐποχή ἐκείνη οἱ ἐπίσκοποι ἐπελέγοντο ἀπό τόν μοναχικό κλῆρο, κάτι πού ὁ ἴδιος ἐπιδοκιμάζει⁵, αὐτό δείχνει ὅτι ὁ ἅγιος Συμεών ἀνεδείχθη στό ἀρχιερατικό ἀξίωμα ἀπό ἱερομόναχος⁶.

Τό πότε καί πού ἐκάθη μοναχός δέν εἶναι γνωστό. «Δεδομένης ὅμως τῆς οἰκειότητος μέ τήν ὁποία περιγράφει “τούς

ἁγίους Ξανθοπούλους” Κάλλιστον καί Ἰγνάτιον ἐν τῷ Διαλόγῳ του⁷ δικαιούμεθα –γράφει ὁ David Balfour– νά μαντεύσωμεν ὅτι πιθανῶς ἦτο μαθητής τούτων»⁸. Οἱ ὅσοι ἀδελφοί ἀναφέρονται ὡς «τήν ὄψιν ἀστράπτοντες»⁹, πού σημαίνει ὅτι τούς εἶχε γνωρίσει. Ἀπό Ἐπιστολή δέ τοῦ ἁγίου πρός ἀνώνυμο φίλο του στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου γίνεται λόγος γιά «τό ἱερόν κελλίον ἡμῶν», μοναστική δηλαδή ἀδελφότητα στήν ὁποία ἔζησε καί ὁ ἴδιος, ἀλλά καί γιά πρόσωπα πού ἀνήκαν στή Μονή τῶν Ξανθοπούλων, ἐπιβεβαιώνεται ἡ σχέση του μέ τό ἠσυχαστικό αὐτό κέντρο τῆς βασιλεύουσας. Αὐτό φαίνεται ἐπίσης καί ἀπό τό ὅτι, μετά τόν θάνατο τοῦ Καλλίστου Ξανθοπούλου, τρεῖς μήνες ἀφ' ὅτου ἔγινε Πατριάρχης τό 1397, ὡς γέροντα εἶχε κατά πᾶσα πιθανότητα τόν Ἰγνάτιο Ξανθόπουλο¹⁰. Γενικότερα μέσα ἀπό τά κείμενα τοῦ ἁγίου Συμεών διαφαίνεται ὁ σεβασμός στό σχῆμα τοῦ μοναχοῦ. Ἡ ἱερωσύνη βεβαίως ὑπερέχει τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, ἀλλά ὁ μοναχός εἶναι «μείζων τοῦ κατά κόσμον ἱερέως, ὡς φησι Διονύσιος, οὐ κατά τήν ἱερωσύνην, ἀλλά κατά τόν βίον»¹¹.

β) Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης συνδέεται ἄμεσα καί μέ τό ᾿Αγιον ᾿Ορος, ἐφ' ὅσον τό καλοκαίρι τοῦ 1422 κατευ-

θυνόμενος διά τοῦ Ἰθωνος πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολη γιὰ νὰ ζητήσῃ βοήθεια, προκειμένου νὰ μὴν ἀποσπασθεῖ ἡ Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὸ βυζαντινὸ κράτος, δὲν ὀλοκλήρωσε αὐτὴ του τὴν ἐπιθυμία λόγῳ τοῦ ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ταξιδίου του οἱ Τοῦρκοι ἄρχισαν νὰ πολιορκοῦν τὴ Θεσσαλονίκη. Παρέμεινε ἔτσι στὴν Ἰθωνική πολιτεία, ἄγνωστο γιὰ πόσο καιρὸ, προτρεπόμενος τόσο ἀπὸ τὸν δεσπότη Ἀνδρόνικο, ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς Πατέρες τοῦ Ἰθωνος νὰ ἐπιστρέφῃ στὴν ἐπαρχία του¹². Ἄν εἶναι σωστὴ ἡ πληροφορία ὅτι «τό ἔτος 1425 ὁ Συμεὼν ἐτέλεσε τὰ Ἐγκαίνια τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς ἐν Ἁγίῳ Ἰθωρει Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου»¹³, τότε καθ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ Συμεὼν παρέμεινε στὸν Ἰθωνα.

Ἐνα δεῦτερο γεγονὸς ἐπιβεβαιώνει τὴ σχέση τοῦ ἁγίου Συμεὼν μὲ τὴν Ἰθωνική Πολιτεία. Πρόκειται γιὰ τὴν περὶ τοῦ σχήματος Ἐπιστολὴ πρὸς Λαυριῶτας, ἀλλὰ καὶ «τοῖς ἐν τῷ Ἰθωρει πᾶσιν ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ». Στὴν ἐγκύκλιο αὐτὴ Ἐπιστολὴ ἐπαινεῖται ὁ μοναχισμὸς ὡς δεῦτερο βάπτισμα καὶ ἀναδεικνύονται βασικὲς πτυχὲς τοῦ ἡσυχαστικοῦ βίου, ὅπως π.χ. ἡ προσευχὴ ὡς ἀδιάλειπτη ὁμιλία μὲ τὸ Θεὸ καὶ ἡ πορεία ἐπίγνωσης τοῦ θείου φωτός¹⁴.

γ) Ὁ ἅγιος Συμεὼν ἀσχολεῖται ἐπίσης τόσο μὲ τίς λειτουργικὲς, ὅσο καὶ μὲ τίς θεολογικὲς ἐκτροπὲς τῶν Λατίνων, οἱ ὁποῖες ἦταν ἀντικείμενο συζητήσεων

κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη¹⁵. Μὲ τίς πρωτοβουλίες του ἀνέδειξε τὴ Θεσσαλονίκη σπουδαῖο λειτουργικὸ κέντρο κατὰ τὴν Παλαιολόγεια περίοδο¹⁶. Ἐρμήνευσε ὅλες τίς πτυχὲς τῆς θείας Λατρείας¹⁷, προέβαλε τὴν ἀσματική παράδοση τοῦ Τυπικῶ¹⁸, καὶ στηλίτευσε ἰδιαίτερα τίς περὶ τῆς θείας Λατρείας καινοτομίες τῶν Λατίνων, ὅπως π.χ. περὶ μυστηρίων γενικότερα καὶ εἰδικότερα περὶ ἀζύμου ἄρτου καὶ ἐπικλήσεως στὴ θεία Λειτουργία¹⁹. Σὲ θεολογικὸ ἐπίπεδο ἀκολουθεῖ τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, ὅπως π.χ. στό θέμα τῆς διάκρισης μεταξὺ οὐσίας καὶ ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπαινεῖ τὴν ἡσυχαστικὴ του πνευματικότητα²⁰.

Μὲ βάση τὰ παραπάνω, μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε, ὅτι ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης ἀνήκει στὴν παράδοση τῶν ἡσυχαστῶν Πατέρων. Μόνον ἔτσι εἶναι δυνατόν νὰ κατανοηθεῖ ἡ ἀποψη ὅτι ὁ ἅγιος Συμεὼν ἦταν «πολεμικὸς ἡσυχαστής»²¹. Ἡ λειτουργικὴ του ἐρμηνευτικὴ καὶ ἡ θεολογικὴ του σκέψη ἐδράζονται στὴν ἐμπειρία καὶ τὴν ὀρθόδοξη αὐτοσυνειδησία τῆς ἡσυχαστικῆς παράδοσης. Πολύ εὐστοχα ἔχει διατυπωθεῖ ὅτι «ὁ ἡσυχασμὸς του εἶναι ἕνας βαθύτατα λειτουργικὸς ἡσυχασμὸς, ἕνας ἡσυχασμὸς πού ἐμπνέεται καὶ τροφοδοτεῖται ἀπὸ τὴ θεία Λειτουργία, ἡ ὁποία βρῖσκεται στό κέντρο τῆς ζωῆς, τῆς πνευματικότητος καὶ τῆς θεολογίας αὐτοῦ τοῦ μεγάλου ἱεράρχη»²².

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Τὸ λειτουργικὸν ἔργον Συμεὼν τοῦ Θεσσαλονίκης*, Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ θεωρίαν τῆς θείας Λατρείας, Θεσσαλονίκη 1965, σ. 23.
2. Ι. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ, *Διήγησις περὶ τῆς τελευταίας ἀλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης* 3, ἔκδ. Γ. Τσάρα, Θεσσαλονίκη 1958, σσ. 8, 12 καὶ 8, 18. Βλ. καὶ Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, ὁ.π., σ. 25.

3. PG 155, 9. Βλ. καὶ Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, ὁ.π., σ. 22.
4. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, ὁ.π., σ. 22. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, Συμεών Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, *Τὰ Λειτουργικά Συγγράμματα Ι, Εὐχαί καὶ Ὑμνοι*, Θεσσαλονίκη 1968, σσ. 105-106.
5. *Διάλογος...*, ΣΞΕ', PG 155, 489CD καὶ Περί Ἱερωσύνης, PG 155, 964ABC.
6. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Τὸ λειτουργικὸν ἔργον Συμεών τοῦ Θεσσαλονίκης*, σ. 22.
7. PG 155, 544ABCD.
8. D. BALFOUR, Ἀγίου Συμεών Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης (1416/17-1429). Ἔργα Θεολογικά. Κριτικὴ ἔκδοσις μετ' Εἰσαγωγῆς [Ἀνάλεκτα Βλατάδων 34], Θεσσαλονίκη 1981, σ. 30.
9. *Διάλογος...*, ΣδΕ', PG 155, 504C.
10. D. BALFOUR, ὁ.π., σσ. 30-32.
11. ΣΥΜΕΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Ἀποκρίσεις πρὸς τινὰς ἐρωτήσεις Ἀρχιερέως, ΛΓ', PG 155, 881D. Βλ. καὶ Θ. ΓΙΑΓΚΟΥ, «Τὰ ἔργα τοῦ Συμεών Θεσσαλονίκης ὡς πηγὴ τῶν Νομοκανονικῶν Συλλογῶν τῆς Τουρκοκρατίας», Ἀνάτυπο ἀπὸ ΚΣΤ' Δημήτρια, Ε' Ἐπιστημονικὸ Συμπόσιο Χριστιανικὴ Θεσσαλονίκη - Ὄθωμανικὴ Περίοδος 1430-1912, Α', Θεσσαλονίκη 1993, σ. 109.
12. D. BALFOUR, ὁ.π., σσ. 44-46.
13. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Τὸ λειτουργικὸν ἔργον Συμεών τοῦ Θεσσαλονίκης*, σ. 23.
14. D. BALFOUR, ὁ.π., σ. 171 ἐξ. Βλ. καὶ ΙΕΡΟΘΕΟΥ (Μητρ. Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου), Ὁ Ὀρθόδοξος Μοναχισμὸς ὡς προφητικὴ, ἀποστολικὴ καὶ μαρτυρικὴ ζωὴ, Λεβάνεια 2002, σσ. 467-469.
15. Β. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗ, *Οἱ ἠσυχαστικὲς ἔριδες κατὰ τὸν ἰδ' αἰῶνα*, Θεσσαλονίκη 1993.
16. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, «Ἡ Θεσσαλονίκη ὡς λειτουργικὸ κέντρο κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Παλαιολόγων», ἐν Ἡ Μακεδονία κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Παλαιολόγων, Β' Συμπόσιο, Θεσσαλονίκη 1992, σσ. 581-586.
17. Α. ΓΙΕΒΤΙΤΣ, «Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης ὡς ἐρμηνευτὴς τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν», ἐν Χριστὸς ἀρχὴ καὶ τέλος, Ἴδρυμα Γουλιανδρῆ-Χόρν, Ἀθήναι 1983. Ἡ συνεχὴς μάλιστα ἀναφορὰ στὸν ἅγιο Διονύσιο τὸν Ἀρεοπαγίτη ὡς τὸν «σοφὸ Διονύσιο» ἀναδεικνύει τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἁγίου Συμεών γιὰ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ μυστικοῦ νοήματος τῆς χριστιανικῆς Λατρείας καὶ Θεολογίας. Βλ. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Τὸ λειτουργικὸν ἔργον Συμεών τοῦ Θεσσαλονίκης...*, σσ. 127-141. Α. Δ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, ὁ.π., σσ. 81-86.
18. Π. Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ, «Τὸ Τυπικὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας Θεσσαλονίκης», ἐν *Λειτουργικὲς Μελέτες Ι*, ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 1999, σσ. 227-241. Βλ. καὶ Δ. Κ. ΜΠΑΛΑΓΕΩΡΓΟΥ, Ἡ φαλτικὴ παράδοσις τῶν Ἀκολουθιῶν τοῦ βυζαντινοῦ κοσμικοῦ Τυπικοῦ [Ἴδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας, Μελέται 6], Ἀθήνα 2001.
19. *Διάλογος...*, Κ', PG 155, 101-105. Βλ. καὶ Ἐπισκόπου Δ. Κ. ΚΥΡΑΤΣΟΥ (Μητρ. Δράμας), Ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης καὶ ἡ Δύσις. Ἡ λατινικὴ Ἐκκλησία καὶ οἱ καινοτομίαι τῆς, Διατριβὴ ἐπὶ Διδακτορίᾳ, Θεσσαλονίκη 1993, σσ. 84-95, 118-144. D. BALFOUR, «St Symeon of Thessalonica: a polemical hesychast», ἐν *Sobornost* 4, 1 (1982) 20-21. π. Δ. ΜΠΑΘΡΕΛΛΟΥ, *Σχεδιάγραμμα Δογματικῆς Θεολογίας μετὰ βάση τὸ συγγραφικὸ ἔργο τοῦ Ἀγίου Συμεών Θεσσαλονίκης († 1429)*, ἐκδ. Ἐν πλῶ, Ἀθήνα 2008, σσ. 371-414.
20. *Διάλογος...*, Λ'-ΛΑ', PG 155, 144-157. Βλ. καὶ Ἐπισκόπου ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Κ. ΚΥΡΑΤΣΟΥ (Μητρ. Δράμας), ὁ.π., σσ. 102-113. D. BALFOUR, «St Symeon of Thessalonica: a polemical hesychast», ὁ.π., σσ. 16-19. π. Δ. ΜΠΑΘΡΕΛΛΟΥ, ὁ.π., σσ. 97 ἐξ., 285.
21. D. BALFOUR, «St Symeon of Thessalonica: a polemical hesychast», ὁ.π., σσ. 16-19.
22. π. Δ. ΜΠΑΘΡΕΛΛΟΥ, ὁ.π., σ. 243.

36. Βασικά θέματα τῆς κατήχησης γιά τήν ἐλευθερία

Ἄλεξάνδρου Σ. Καριώτογλου,
Δρος Θεολογίας

ΜΕ ΤΟ ΘΕΜΑ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν γραφεῖ πολλά ἀπό φιλοσόφους, παιδαγωγούς, κοινωνιολόγους καί κάθε εἶδους στοχαστές. Στό χῶρο τῆς θρησκευτικῆς σκέψης καί πράξης ἔχει ἀπασχοληθεῖ ἕνας πολύ μεγάλος ἀριθμός θεολόγων καί λογίων. Ὑπάρχει ὅμως μία βασική διαφορά ἀνάμεσα στήν ἀντίληψη περί τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τήν ἐκφράζουν οἱ παραπάνω ἐπιστήμονες ἢ θεολογοῦντες φιλόσοφοι καί στήν ἐλευθερία ὅπως πηγάζει ἀπό τή βιβλική καί πατερική διδασκαλία. Στό νοῦ ἐνός κατηχούμενου ἤχει τό δίχως ἄλλο πολύ συχνά τό πρακτικό ἐρώτημα: «τελικά εἶμαι πλασμένος ὡς ἐλεύθερο ὄν ἢ ὄχι; Τί ἔχει νά μοῦ πεῖ πάνω σ' αὐτό ἡ Ἐκκλησία; Τί εἶναι ἡ ἐλευθερία;».

Ἄς πάρουμε ὡς ἀφετηρία τή διδασκαλία τοῦ Ἀπ. Παύλου, ὁ ὁποῖος γράφει, ἀναφερόμενος στό κάλυμμα τῆς κεφαλῆς πού βάζουν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅταν διαβάζουν τήν Π. Διαθήκη: «Καί μέχρι σήμερα ὑπάρχει τό ἴδιο κάλυμμα· τό βάζουν ὅταν διαβάζουν τήν Παλαιά Διαθήκη, καί δέν ἀφαιρεῖται, γιατί μόνο μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό καταργεῖται. Ἀκόμα μέχρι σήμερα, ὅποτε διαβάζουν τά βιβλία τοῦ Μωυσῆ, τό κάλυμμα αὐτό ὑπάρχει στή σκέψη τους. Ὅταν ὅμως

ἐπιστρέφει κανεῖς στόν Κύριο, τό κάλυμμα ἀφαιρεῖται, ὅπως συνέβαινε μέ τό Μωυσῆ. Ἡ λέξη «Κύριος» σημαίνει τό Πνεῦμα· καί ὅπου ὑπάρχει τό Πνεῦμα τοῦ Κυρίου ἐκεῖ ὑπάρχει καί ἐλευθερία. Ὅλοι, ἐμεῖς, λοιπόν, χωρίς κάλυμμα στό πρόσωπο, κοιτάζουμε σάν σέ καθρέφτη τή λαμπρότητα τοῦ Κυρίου καί μεταμορφωνόμαστε σ' αὐτήν τή λαμπρή εἰκόνα του· μέ τήν ἐνέργεια τοῦ Κυρίου, πού εἶναι τό πνεῦμα, βαδίζουμε ἀπό δόξα σέ δόξα» (Β' Κορ. 3,14-18).

Μέ αὐτά τά λόγια ἡ Καινή Διαθήκη τοποθετεῖ τό θέμα τῆς ἐλευθερίας ὄχι στό ἐπίπεδο τῆς ἐλεύθερης θέλησής μας, νά κάνουμε ἐλεύθερα ὅ,τι θέλουμε, ἀλλά στό ἐπίπεδο αὐτοῦ πού εἵμαστε πλασμένοι ἀπό τόν Δημιουργό νά πράττουμε, ὅπως τό ὀλοκλήρωσε μέ τήν διδασκαλία Του ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Καί θά ἐξηγήσουμε. «Ὁ ἄνθρωπος», ἀναφέρει ὁ Παῦλος Εὐδοκίμωφ, «εἶναι ἐλεύθερος, ἐπειδή εἶναι εἰκὼν τῆς θείας ἐλευθερίας καί ἔχει γιά τοῦτο τήν ἐξουσία τῆς ἐκλογῆς»¹. Παρόλα αὐτά ἡ ἀνάγκη ἐλεύθερης ἐκλογῆς ἐνέχει ἀτέλεια, κατά τόν ἅγιο Μάξιμο τόν ὁμολογητή. Πρόκειται περισσότερο γιά μία ἔνδεια παρά γιά μία ἀνεξαρτησία καί γι' αὐτό θεωρεῖται συνέπεια τῆς πτώσεως. Πιό πολύ σκέφτομαι, διαλογίζομαι, νά ἐκλέξω κά-

τι ἐλεύθερα καὶ λιγότερο αἰσθάνομαι νὰ κυριεύομαι σέ κάθε ἀπόφασή μου ἀπὸ τὸ «Πνεῦμα τοῦ Κυρίου» ὅπου «ἐκεῖ ὑπάρχει ἐλευθερία». «Ὁ «τέλειος» ἀκολουθεῖ τὸ καλὸ ἄμεσα καὶ βρίσκεται πέρα ἀπὸ τὴν ἐκλογή»².

Ὁ κατηχούμενος (καὶ κάθε χριστιανός) πρέπει νὰ ἀντιληφθεῖ, ὅτι τὸ νὰ θέλω ἐλεύθερα κάτι εἶναι μία ἐπιθυμία τῆς φύσεως, μία ὄρεξη διασκεπτική ἀκόμα κι ἂν θέλω νὰ κάνω τὸ καλὸ. Διαλογίζομαι, κρίνω καὶ ἐπιθυμῶ νὰ πράξω κάτι καλὸ. Ἰδιαίτερη σημασία θὰ εἶχε, ἂν βρισκόμασταν πέρα ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία μίας τέτοιου εἴδους ἐπιλογῆς, ἐπειδὴ ἀνοιγόμαστε ἐλεύθερα στὴ χάρη, ἣ ὁποία ψαύει κάθε ψυχὴ κρυφά, χωρὶς ποτέ νὰ τὴν ἐξαναγκάζει.

Ἄν «ὅπου ὑπάρχει τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ ἐλευθερία» τότε ὀφείλει ὁ κατηχητής νὰ βοηθήσει τὸν κατηχούμενο νὰ ἀρχίσει νὰ ἀναζητεῖ τὴν κατάστασή του: πόσο δεσμευμένος εἶναι ἀπὸ τὴν προσωπικὴ του βούληση, πόσο αὐτὸ τὸν κρατᾶ στὶς δικές του ἀγγυλώσεις καὶ νομίζει ὅτι ἐλεύθερα τίς ἐπιλέγει καὶ πόσο χρειάζεται, βλέποντάς τες, νὰ ἀπελευθερωθεῖ πραγματικά καὶ νὰ προσεγγίσει τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου γιὰ νὰ νοιώσει πραγματικά ἐλεύθε-

ρος. Πάνω σ' αὐτὸ ὁ Χ. Γιανναρᾶς ἀναφέρει: «Ἡ ἀνάγκη νὰ δεῖ ὁ ἄνθρωπος καταπρόσωπο τὴν πτώση του, τὴν ὑπαρκτικὴ του ἀποτυχία καὶ ἀστοχία, εἶναι μία βασικὴ ἀρχὴ τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ, εἶναι προϋπόθεση γιὰ τὸν «φιλόσοφο βίον» τῆς μετάνοιας. Ὅπως οἱ βυζαντινοὶ ἀγιογράφοι, γιὰ νὰ φτάσουν νὰ «ἱστορήσουν» εἰκόνες, περνοῦσαν μία μακρὰ περίοδο σπουδῆς τῆς φυσικῆς πραγματικότητος, ἔτσι καὶ οἱ μοναχοί, ἀλλὰ καὶ κάθε πιστός ὀφείλει νὰ σπουδάσει τὴ φύση του, τίς φανερές καὶ κρυμμένες ἀντιστάσεις τῆς αὐτονομήμενης φυσικῆς του ἀτομικότητος, γιὰ νὰ φτάσει νὰ ὑπερβεῖ τὴ φύση καὶ νὰ πραγματώσει τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στό πρόσωπό του. Ἡ μετάνοια δέν συμβιβάζεται μέ ἰδεαλιστικὲς ψευδαισθήσεις καὶ οὐτοπικούς ἐξωραϊσμούς. Ἡ πιστότητα στό φυσικὸ, εἶναι προϋπόθεση γιὰ τὴ μεταμόρφωσή του»³. Ὅταν ἡ ἐλευθερία μας ἐντάσσεται μέσα στό θεῖο ἔργο, τότε δέν παύει νὰ εἶναι ἀληθινὴ ἐλευθερία καὶ τότε ὁ ἄνθρωπος σέ κάθε στιγμή ἀπεθύνεται στό Θεὸ καὶ τοῦ λέει: «γεννηθήτω τὸ θέλημά σου», φράση πού γιὰ τὸν ἅγιο Μάξιμο εἶναι ἡ κορυφὴ τῆς ἐλευθερίας, καθαρῆ, ἐπειδὴ εἶναι ἀπλή καὶ ὀλοκληρωτικὴ.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Π. ΕΥΔΟΚΙΜΩΦ, Ἡ Ὁρθοδοξία, ἔκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1972, σ. 95.
2. Ὅπ.π., σ. 96.
3. Χ. ΓΙΑΝΝΑΡΑ, Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἥθους, ἔκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 1979, σ. 58.

Ἱστοριοδογματικές ἀνακρίβειες ἐλλήνων προτεσταντῶν γιά τό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου

Πρωτ. Βασιλείου Α. Γεωργόπουλου,
Ἐπικούρου καθηγητοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ παλαιότερες καί νεότερες ρωμαιοκαθολικές ὑπερβολές καί καταχρήσεις (Μαριολογικά δόγματα καί συναφεῖς θεολογικές γνώμες), εἶναι γνωστή ἡ ἀρνητική καί ἀπορριπτική στάση τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἀπέναντι στό πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί Ἐπιπαρθένου Μαρίας. Ἡ στάση ἀποτυπώνεται καί καταγράφεται εὐρύτερα καί στό πλαίσιο τῶν διαχριστιανικῶν διαλόγων, καθῶς καί ἐκεῖ, ὅπως ὁμολογοῦν λ.χ. καί Διαμαρτυρόμενοι θεολόγοι¹, τό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου παραμένει πολύ δύσκολο θέμα γιά νά ὑπάρξει κοινή βάση δογματικῆς συμφωνίας καί ἀποδοχῆς. Ἡ ἴδια ἀρνητική στάση τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἀπέναντι στό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου, ἀλλά καί στή διδασκαλία τῆς ἀρχαίας καί ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας, καταγράφεται κατά τρόπο σαφῆ καί ἀναντίρρητο καί ἀπό ἐκπροσώπους τῆς Διαμαρτύρησης στόν ἐλληνικό χῶρο.

Εἶναι ἐξόχως χαρακτηριστική ἡ θέση πού διατυπώνεται ἀπό τό χῶρο τῆς Ἑλληνικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας, τῆς παλαιότερης προτεσταντικῆς Κοινότητος στήν Ἑλλάδα, ὅτι: «Τά ζητήματα αὐτά εἶναι αἱ ὀνομασίαι Ἐπιπαρθενος καί Θεοτόκος. Καί τά δύο αὐτά ζητήματα εἶναι δι' ἡμᾶς τούς Εὐαγγελικούς τε-

λείως ἀσήμαντα, ἐπουσιώδη καί σχολαστικά, καί δέν ἀποτελοῦν δι' ἡμᾶς ἄρθρον πίστεως»² (σ. Σ. Ἡ ὑπογράμμιση δική μας). Στόν ἐλληνικό χῶρο ὁμως ὑπάρχει μιᾶ ἰδιαιτερότητα. Ἡ ἀντίθεση στό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου ἐκφράζεται καί μέ ἱστοριοδογματικές ἀνακρίβειες πού συνδέονται μέ ἀντίστοιχες δογματικές τους τοποθετήσεις. Θα ἀναφέρουμε ἐνδεικτικῶς δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα:

Τό πρῶτο λαμβάνουμε ἀπό κείμενο στήν ιστοσελίδα τῆς Β' Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας μέ τίτλο «Τί πιστεύει ἡ Εὐαγγελική Ἐκκλησία γιά τήν Παρθένο Μάρια;»³. Ἐκεῖ ὁ συντάκτης τοῦ κειμένου, ἐκτός ἀπό τίς ἄλλες ἱστοριοδογματικές ἀνακρίβειες, ἀναφερόμενος ἀπορριπτικά καί στήν Ὁρθόδοξη παράδοση γιά τήν Κοίμηση τῆς Ἐπιπαρθένου, κλείνει τήν ἀναφορά του μέ ἀπόσπασμα ἀπό τή Δογματική τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ ἀειμνήστου Παν. Τρεμπέλα σημειώνοντας: «Ἀλλά, ὅπως χαρακτηριστικά λέει γιά τή μετάσταση τῆς Θεοτόκου καί ὁ κ. Τρεμπέλας “ὅτι τοιαῦτα διδάγματα, στερούμενα ἀπολύτως παντός ἐρείσματος ἐν τῇ Γραφῇ καί τῇ Ἀποστολικῇ παραδόσει, ὠθοῦσιν εἰς ὀλισθήματα καί ἐκτροπᾶς νοθευούσας τήν ἀνέκαθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπηχουμένην ὀρθήν περί

Ἀπολυτρώσεως καὶ τοῦ μόνου Λυτρω-
τοῦ διδασκαλίαν, μόλις εἶναι ἀνάγκη νά
εἴπωμεν»⁷. Ἡ πρώτη ἐντύπωση πού
σχηματίζει ὁ ἀναγνώστης τοῦ κειμένου
εἶναι ὅτι ἕνας ἀπό τούς μεγαλύτερους
ἑλλήνες ὀρθόδοξους θεολόγους τοῦ 20^{ου}
αἰ. παρουσιάζεται ὡς συνήγορος ὑπε-
ράσπισης προτεσταντικῶν κακοδοξιῶν.

Ἡ πραγματικότητα ὅμως εἶναι ἀπολύ-
τως ἀντίθετη, διότι τό ἐν λόγω ἀπόσπα-
σμα τοῦ Π. Τρεμπέλα⁴ εἶναι ἡ κατα-
κλειδα τῆς κριτικῆς του σέ ἐσφαλμένες
ρωμαιοκαθολικές ἀντιλήψεις γιά τήν
Θεοτόκο, β ὅπως π.χ. ὁ χαρακτηρισμός
της ὡς «Συλλυτρώτριας» (Corredem-
ptrix)⁵ καί δέν ἔχει καμμία σχέση μέ τήν
ὀρθόδοξη θεώρηση τῆς Κοιμήσεως τῆς
Θεοτόκου. Παρατηροῦμε ἐν προκειμέ-
νω, ὅτι ὁ προτεστάντης συντάκτης τοῦ
ἄρθρου, χωρίς κανένα δισταγμό, δια-
στρεβλώνει τήν πραγματικότητα, ἀπο-
σπώντας τήν παράγραφο ἀπό τή νοημα-
τική της συνάφεια καί τή θεματική της
ἀναφορά, μέ μοναδικό σκοπό νά ἀπο-
δείξει ὡς ἀληθινούς τούς ἰσχυρισμούς
του, ἔστω καί κατά τρόπο ἐπιλήψιμο καί
ἀνεπίτρεπτο.

Τό δεύτερο παράδειγμα προέρχεται
ἀπό ἑλληνικό ἐγκυκλοπαιδικό λεξικό
τῆς Ἀγ. Γραφῆς τῶν προτεσταντικῶν
ἐκδόσεων «Ὁ Λόγος», πού ἀνήκουν
στήν κίνηση πού ἴδρυσε ὁ ἑλληνοκύπριος
Σπ. Ζωδιάτης (1922-2009) «Advancing
Ministries of the Gospel - Προωθώντας τίς
Διακονίες τοῦ Εὐαγγελίου»⁶. Ἀναφερό-
μενος ὁ προτεστάντης συντάκτης στόν
συγγραφέα τῆς Καθολικῆς Ἐπιστολῆς
Ἰάκωβο γράφει: «Συγγραφεύς τῆς Ἐπι-
στολῆς ἀνέκαθεν ὑποστηρίζεται ὑπό τῆς
Ἐκκλησίας ὅτι εἶναι ὁ Ἰάκωβος ὁ Ἀδελ-
φόθεος, κατά τόν συγγραφέα Ἐλβίδιον

τοῦ 4^{ου} αἰ. υἱός τοῦ Ἰωσήφ καί τῆς Μα-
ρίας, τοῦ γάμου των συντελεσθέντος με-
τά τήν διά τοῦ Πνεύματος Ἀγίου γέννη-
σιν τοῦ Κυρίου»⁷. Δύο ἐπισημάνσεις
πρέπει νά κάνουμε ἐν προκειμένῳ.
Πρῶτον ἀναφέρει ὡς δεδομένο δῆθεν
γάμο τοῦ μνήστορος Ἰωσήφ καί τῆς
Ἵπεραγίας Θεοτόκου. Τέτοιος γάμος
ὅμως δέν ἔγινε ποτέ⁸. Δεύτερον ἐπικα-
λεῖται καί παραπέμπει στόν Ἐλβίδιο,
τόν ὁποῖο χαρακτηρίζει ἀπλῶς ὡς συγ-
γραφέα τοῦ 4^{ου} αἰ. Ἀποσιωπᾷ ὅμως τό
γεγονός ὅτι ὁ Ἐλβίδιος εἶναι γνωστός
αἰρετικός⁹ τοῦ 4^{ου} αἰ., μαθητής τοῦ ἀρει-
ανοῦ Αὐξέντιου¹⁰, ὁ ὁποῖος πολέμησε
τήν Ἀειπαρθενία τῆς Θεοτόκου ὑποστη-
ρίζοντας ὅτι, μετά τήν γέννηση τοῦ Κυ-
ρίου, παντρεύτηκε τόν Ἰωσήφ καί ἀπέ-
κτησε μαζί του καί ἄλλα παιδιά¹¹.

Τίς ἀπόψεις τοῦ Ἐλβίδιου τίς ἔχει
ἀναιρέσει διεξοδικά ὁ ἅγιος Ἱερώνυ-
μος¹². Βεβαίως ὁ Ἐλβίδιος δέν πρωτοτυ-
ποῦσε. Τίς ἴδιες θέσεις γιά τήν Θεοτόκο
ὑποστήριζαν καί οἱ αἰρετικοί Ἀντιδικο-
μαριανίτες, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ
ἅγιος Ἐπιφάνιος Κύπρου: «Ἀντιδομα-
ριανιτῶν γάρ τινές, ὡσπερ ἐχθρίαν πρός
τήν Παρθένον ἔχοντες καί βουλόμενοι
κατευτελίζειν ἐκείνης τό κλέος, φθόνῳ
τινί ἀρθέντες ἤ σφάλματι καί χρᾶναι
βουλόμενοι διανοίας ἀνθρώπων, ἐτόλ-
μησαν λέγειν τήν ἁγίαν Μαρίαν μετά
τήν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν ἀνδρί συν-
ῆφθαι, φημί δέ αὐτῷ τῷ Ἰωσήφ»¹³.

Οἱ ἑλλήνες Διαμαρτυρόμενοι, ὅπως
ἀβιάστως προκύπτει ἀπό τίς θέσεις
τους, ὄχι μόνο χρησιμοποίησαν ἱστορι-
κοδογματικές ἀνακρίβειες, ἀλλά ἐπι-
πλέον μέ τήν πρακτική τους αὐτή, δυ-
στυχῶς, ταυτίστηκαν μέ ἀρχαίους αἰρε-
τικούς. Ἔτσι ἐπιβεβαιώνεται ἡ θέση τοῦ

ἐπιφανοῦς καί λογίου κληρικοῦ τοῦ 20^{ου} αἰώνα, ἀειμνήστου Κων. Καλλινίκου, ὅτι τῆ Θεοτόκο ὁ Προτεσταντισμός τήν: «Κατέρριψεν εἰς τό ἐπίπεδον κοινῆς γυναικός, ἀσυστόλως μετά τοῦ Ἰωσήφ παιδοποιούσης τήν, ἐν ᾗ ἡ ἀπρόσιτος Θεότης κατεσκήνωσε καί ὡς κρῖνον ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν ἠρετίσατο»¹⁴.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. H. DÜFEL, *Maria I., evang.Sicht*, στό H. Krüger u.a (Hrsg), *Ökumene Lexikon. Kirchen, Religionen, Bewegungen*, Frankfurt am Main 1983, στ. 778. J. FEINER - L. VISCHER (Hrsg), *Neues Glaubensbuch. Der gemeinsame christliche Glaube*, Freiburg im Br 1973, σσ. 616-617.
2. Βλ. Ἡ Πίστις τῶν Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν, Ἀθῆναι χ.χ., σ. 64.
3. Βλ. <http://beee.gec.gr/Parthenos Maria.htm>.
4. Βλ. Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑ, *Δογματική τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*, τόμος Β', ἐκδ. Σωτήρ, Ἀθῆναι 1979², σ. 216.
5. Βλ. L. OTT, *Grundriss der Dogmatik*, Freiburg - Basel - Wien 1965⁷, σ. 216. G.L. MÜLLER, *Katholische Dogmatik*, Freiburg - Basel - Wien 1995, σσ. 512-513. Α. ΣΠΟΥΡΑΚΟΥ - ΕΥΤΥΧΙΑΔΟΥ, Ἡ Παναγία τύπος χριστιανικῆς ἀγιότητος, (Διδ. διατρ.), Ἀθῆναι 1990, σσ. 93 - 110.
6. Βλ. ΠΡΩΤ. Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἐγχειρίδιο αἱρέσεων καί παραχριστιανικῶν ομάδων*, Πρέβεζα 1991, σ. 350.
7. Βλ. Γ. Ζ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ, *Νέον Ἐγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν τῆς Ἁγίας Γραφῆς*, Ἀθῆναι 1985, σ. 361.
8. Ἀναλυτικά βλ. Μ. ΣΙΩΤΟΥ, *Ὁ μνήστρω Ἰωσήφ ὁ κατά Νόμον Πατῆρ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ*, (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Θεολογίας), Ἀθῆναι 1987.
9. Βλ. B. ALTANER - B. STUIBER, *Patrologie, Sonderausgabe*, Freiburg im Br 1993, σ. 400.
10. Gennadius Massiliensis, *De Scriptoribus Ecclesiasticis*, 32, PL 58, 1077A.
11. Βλ. H. FR. VON CAMPENHAUSEN, *Die Jungfrauengeburt in der Theologie der alten Kirche*, Heidelberg 1962, σ. 55. J. HUH, *Das Geheimnis der Jungfrau-Mutter Maria nach dem Kirchenvater Ambrosius*, Würzburg 1954, σσ. 193-194. π. Γ. ΦΛΩΡΟΦΣΚΥ, *Οἱ Βυζαντινοὶ ἀσκητικοὶ καί πνευματικοὶ πατέρες*, (μετ. Παν. Πάλλη), ἐκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1992, σσ. 113 - 117.
12. Βλ. O. BARDENHEWER, *Geschichte der altkirchlichen Literatur, Band 3*, Darmstadt 1962³, σ. 55. H.FR. VON CAMPENHAUSEN, *Lateinische Kirchenväter*, Stuttgart - Mainz 1986⁶, σσ. 125 - 126.
13. Βλ. ΑΓ. ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ, *Πανάριον. Αἵρεσις* 78, PG 42, 700C.
14. Βλ. Πρωτ. Κ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ, *Θεοτοκιάς*, Ἀθῆναι 1958², σ. 51.

«σύ οὖν κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β΄ Τιμ. β΄ 3)

Ἄρχιμ. Χερουβείμ Βελέτζα,
Ἱεροκέρυκος τῆς Ἱ. Μ. Κερκύρας

ΤΟ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ ἀνάγνωσμα τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, περιέχει λόγους προτρεπτικούς γιὰ τοὺς ἀγωνιστὲς τοῦ καλοῦ ἀγῶνα τῆς πίστεως, σκιαγραφεῖ τὸν χαρακτήρα τοῦ τιμώμενου ἁγίου καὶ προτρέπει ὅλους μας νὰ τὸν μιμηθοῦμε. Καὶ σύ παιδί μου, λέει, νὰ ἐνδυναμώνεσαι ἀπὸ τὴν χάρη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅσα ἄκουσες ἀπὸ ἐμένα νὰ λέω ἐνώπιον ὄλων, δηλαδή τὴν ὑγιή διδασκαλία, αὐτὰ καὶ νὰ μεταδίδεις σὲ ἀνθρώπους πιστοὺς, οἱ ὁποῖοι θὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ διδάξουν καὶ ἄλλους. Ἐσύ πάλι νὰ κακοπαθεῖς, σάν καλὸς στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ. Κανεῖς στρατευμένος δὲν ἐμπλέκεται σὲ κοσμικὲς δραστηριότητες, προκειμένου νὰ ἀρέσει σὲ αὐτόν πού τὸν στρατολόγησε. Καὶ ὁ ἀθλητὴς δὲν στεφανώνεται, ἐάν δὲν ἀγωνιστεῖ μὲ νόμιμο τρόπο. Ὁ γεωργὸς πάλι πού διαρκῶς κοπιάζει, πρέπει πρῶτος νὰ ἀπολαμβάνει τοὺς καρπούς. Ἔχε στό νοῦ σου τό νόημα αὐτῶν τῶν παρομοιώσεων πού ἀνέφερα, καὶ ὁ Κύριος νὰ σοῦ δίνει σύνεση σέ ὅλα.

Δέν ὑπάρχει μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος νὰ μὴν ἀντιμετώπισε θλίψεις καὶ δυσκολίες στήν ζωὴ του. Διότι ὁ Κύριος δὲν μᾶς ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ μᾶς ἀπαλλάξει ἀπὸ τίς κοινές γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους δυσκολίες, ἀλλά μᾶς εἶπε ὅτι

παρόλο πού θὰ ἔχουμε θλίψη μέσα στὸν κόσμος, νὰ ἔχουμε θάρρος γιὰτὶ ἐκεῖνος νίκησε τὸν κόσμος (Ἰω. 16.33). Καὶ ἐπιπλέον, γιὰτὶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ συχνά τοὺς πολεμοῦν τόσο οἱ πειρασμοί, ὅσο καὶ οἱ ἀνθρώποι, προκειμένου νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως ἢ τὴν διδασκαλία, ἐάν πρόκειται γιὰ διδασκάλους. Γι' αὐτό καὶ προτάσσει ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὴν ἀνάγκη νὰ διατηροῦμε ἀπαρασάλευτη τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἀντλοῦμε δύναμη ὄχι ἀπὸ τὸν ἑαυτό μας, καθότι ὡς ἀνθρώποι εἴμαστε ἀνίσχυροι καὶ ἀδύναμοι, ἀλλά ἀπὸ τὴν χάρη τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς σωτηρίας ἡμῶν.

Ἔχοντας βεβαία πίστη μέσα μας, ἢ ὁποῖα πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν σωτήρια παρουσία τοῦ Θεοῦ στήν ζωὴ ὄλων μας, μᾶς προτρέπει νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ ὑποστοῦμε κακουχίες, σάν καλοὶ στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ποιὲς εἶναι αὐτές; εἶναι οἱ πειρασμοί, οἱ ὕβρεις, οἱ συκοφαντίες, οἱ ἀδικίες, οἱ θλίψεις, οἱ στερήσεις. Ἄν ἔπαθε ὁ Κύριος, λογικὸ εἶναι οἱ ἐχθροὶ του νὰ στραφοῦν καὶ ἐναντίον μας: «εἰ ἐμέ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν» (Ἰω. 15.20). Ὁ καλὸς στρατιώτης πάλι, δὲν ἀσχολεῖται μὲ τίς κοσμικὲς φροντίδες καὶ μέριμνες, ὁμοίως καὶ ὁ μαθητὴς τοῦ

Χριστού. Στο μυστήριο του Βαπτίσματος αποκηρύξαμε τόν διάβολο και τά έργα αὐτοῦ και συνταχθήκαμε μέ τόν Χριστό, μέ τά έργα τοῦ φωτός. Ἄν εἴμαστε μέ τόν Χριστό, δέν γίνεται νά ἀσχολούμαστε μέ τόν πλοῦτο, τήν δόξα, τίς φλυαρίες, τήν ικανοποίηση τῶν ἐπιθυμιῶν μας, μέ κάθε εἶδους πλεονεξία και ἀδικία, οὔτε νά παραθεωροῦμε τήν ἐργασία τῶν ἀρετῶν, τήν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, τήν αἰωνιότητα. Τότε σαφῶς δέν θά ἀρέσουμε σέ αὐτόν πού μᾶς στρατολόγησε λέγοντας: «εἰ τίς θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν και ἀράτω τόν σταυρόν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, και ἀκολουθεῖτω μοι» (Λουκ. 9.23). Ἐλεύθερα ἀποδεχθήκαμε τό κάλεσμα, ἄς μή φανοῦμε ἀνάξιοι τῆς κλήσεως κι ἄς μή ἀσχολούμαστε μέ πράγματα τά ὁποῖα ἀποκηρύξαμε διαπαντός.

Παρόμοιο εἶναι και τό παράδειγμα τοῦ ἀθλητῆ, τό ὁποῖο σημαίνει ὅτι γιά νά πετύχουμε τῆς οὐρανότιμης δέν ἀρκεῖ μόνο νά ἀγωνιστοῦμε, ἀλλά ὀφείλουμε νά ἀγωνιστοῦμε κατά Θεόν και ὄχι μεταχειριζόμενοι δόλιες ἢ ἀθέμιτες μεθόδους. Γιατί τό καλό δέν εἶναι καλό, ἐάν δέν γίνει μέ καλόν τρόπο, σύμφωνα μέ τήν προσφιλή ρήση τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Καί ὄντως, εἶναι ἀδύνατον νά ἀγωνιστεῖ κανεῖς τόν καλό ἀγῶνα τῆς πίστεως και παράλληλα νά μετέρχεται δόλο ἢ ἀπάτη ἢ ψεῦδος ἢ ὑποκρισία ἢ κατάκριση ἢ ὁποιοδήποτε ἄλλο τέχνασμα. Τέλος, μέ θετικό αὐτή τή φορά τρόπο, προβάλλει ἐνώπιόν μας ὁ ἀπόστολος Παῦλος τό παράδειγμα τοῦ γεωργοῦ. Ἐκεῖνος πού ἐργάζεται διαρκῶς και ἄοκνα νά καλλιεργήσει εἴτε τό χωράφι τῆς ψυχῆς του εἴτε ἐπιπροσθέτως –ἐάν εἶναι ποιμένας και διδάσκαλος–

τόν πνευματικό ἀγρό τῆς Ἐκκλησίας, ἀπολαμβάνει πρῶτος τοῦς θεόδοτους καρπούς τῶν κόπων του και μαζί μέ ἐκεῖνον τρέφονται και εὐφραίνονται πνευματικά και ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι.

Τέτοια ἦταν ἡ ζωή τῶν ἀποστόλων, τῶν ἀγίων, τῶν μαρτύρων, τῶν ὁσίων και ὄλων ἐκείνων τῶν γνωστῶν και ἀγνωστων ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν μας, οἱ ὁποῖοι ἀρνήθηκαν τόν κόσμο, ἀκολούθησαν τόν Χριστό, ἄφησαν πίσω τους κάθε κοσμική και ἁμαρτωλή ἐπιθυμία και μέριμνα, καλλιέργησαν τίς ἀρετές, ὑπέμειναν κάθε θλίψη, κάθε πειρασμό και κάθε δοκιμασία, πολλοί μάλιστα ἀπό αὐτούς βασανίστηκαν και θανατώθηκαν γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, δίδαξαν τήν οἰκουμένη μέ τοῦς λόγους τους, ἀλλά πρωτίστως μέ τήν ἀκράδαντη πίστη τους και μέ τό παράδειγμα τῆς βιοτῆς τους, γέμισαν μέ πνευματικούς καρπούς τήν καρδιά τους και τήν Ἐκκλησία ὀλόκληρη και ἀξιώθηκαν τοῦ ἐπουρανότιμου στεφάνου και τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ἄς γίνουμε λοιπόν κι ἐμεῖς μιμητές τῶν ἀγίων, σύμφωνα μέ ὅσα λέει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: «Οἱ ἑορτές τῶν μαρτύρων δέν τελοῦνται μόνο σέ συγκεκριμένες ἡμέρες, ἀλλά και μέ τήν διάνοια ἐκείνων πού τίς ἐπιτελοῦν. Ἴδου τί ἐννοῶ: μιμήθηκες μάρτυρα; ζήλεψες τήν ἀρετή του; ἀκόμη και ἄν δέν εἶναι ἡμέρα μνήμης μάρτυρος, ἐτέλεσες ἑορτή μάρτυρος. Διότι τιμῆ μάρτυρος εἶναι ἡ μίμηση τοῦ μάρτυρος. Κι ὅπως λοιπόν ἐκεῖνοι πού πράττουν τίς κακίες ἀκόμα και στίς ἑορτές παραμένουν ἀνέορτοι, ἔτσι και ἐκεῖνοι πού μετέρχονται τήν ἀρετή, ἀκόμα κι ἄν δέν εἶναι πανήγυρις, ἑορτή ἐπιτελοῦν. Γιατί ἡ ἑορτή χαρακτηρίζεται ἀπό τήν καθαρῆ συνείδηση» (PG 50.661).

Σπάνιοι Πρόλογοι στο Τριώδιο

Διονυσίου Ἀνατολικιώτου,
Δρος μουσικολόγου-τυπικολόγου

ΣΤΑ ΣΗΜΕΡΙΝΑ λειτουργικά βιβλία τῆς Ἐκκλησίας, καί ἰδίως στό Τριώδιο, συναντῶνται ἐνίοτε περιπτώσεις ὕμνων (διαφόρων στιχηρῶν ἢ τροπαρίων κανόνων), γιά τούς ὁποίους σημειώνεται ὅτι φάλλονται σύμφωνα μέ τόν τάδε ὕμνο, ὁ ὁποῖος ὅμως μπορεῖ νά εἶναι ἄγνωστος ἢ δυσεύρετος ἢ καί ἐντελῶς ἀπών ἀπό τήν ἐν χρήσει ὑμνολογία. Τά στιχηρά πού χρησιμοποιοῦνται ὡς πρότυπα γιά τήν σύνθεσι ἢ φαλμῶδῃσι ἄλλων ὕμνων ὀνομάζονται πρόλογοι ἢ αὐτόμελα, ἐνῶ ὅσα ἀκολουθοῦν τό κείμενο καί τό μέλος κάποιου προλόγου καλοῦνται προσόμοια.

Πολλοί ἄγνωστοι ἢ σπάνιοι πρόλογοι, εἰρμοί καί ἄλλοι παρόμοιοι ὕμνοι, πού σήμερα τούς ἀγνοοῦμε ἐνῶ κάποτε ἦσαν γνωστότατοι, ἀσφαλῶς θά διασώζονται σέ παλαιά χειρόγραφα, ἀλλά πρέπει νά γίνῃ μία συστηματική ἔρευνα ἐντοπισμοῦ τους. Ἐν τέλει ἔχει διαπιστωθῆ ὅτι ὑπάρχουν πολλές περιπτώσεις χαμένων αὐτομέλων καί εἰρμῶν, ὅποτε συνήθως τήν θέσι τους τήν λαμβάνει τό γνωστότερο προσόμοιό τους, καί πρακτικῶς δέν ὑφίσταται κενό στήν γνώσι καί ἐκμάθησι τῶν αὐτομέλων.

Τό πρόβλημα εἶναι γνωστό ἀπό παλιά καί ἔχει ἀπασχολήσει διαφόρους ἐρευνητάς τοῦ ὀρθοδόξου λειτουργικοῦ πλούτου, ὅπως τούς ἀειμνήστους Ἰω. Φουντούλην καί Ἀπ. Παπαχρήστον, ὁ ὁποῖος σέ κάποια ἔκδοσί του εἶχε περιλάβει ἀρκετούς τέτοιους ὕμνους (κυρίως εἰρμούς) μελο-

ποιημένους («Νέον Εἰρμολόγιον», Ἀθήναι 1998). Ἐπίσης καί ὁ πρό μηνῶν ἐκλιπῶν ἱερέυς Κων. Παπαγιάννης (ἐν Θεσσαλονίκῃ) εἶχε δημοσιεύσει σχετικές πληροφορίες σέ ἄρθρα καί βιβλία του. Ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα ἔχει βρεῖ τήν περίοδο 2008-2010 καί ὁ ἐρευνητής λειτουργικῶν χειρογράφων Μαν. Θεοδωράκης (Χανιά Κρήτης). Τό 2013, ὁ ἐν Ἀθήναις μουσικοδιδάσκαλος Κων. Μᾶρκος εἶχε ἐντοπίσει κάποια ἄγνωστα ἢ σπάνια αὐτόμελα, πού σημειώνονται ὡς πρόλογοι ἄλλων ὕμνων στό ἐν χρήσει λειτουργικό βιβλίον τοῦ Τριωδίου. Μέ ἀφορμή τίς ἐπισημάνσεις του παρουσιάζονται ἐδῶ κάποιοι τέτοιοι ὕμνοι, τούς ὁποίους ἡ φιλοπονία προγενεστέρων ἐρευνητῶν ἔφερε στό φῶς.

1) «Πάντας ὑπερβάλλω», β' ἤχος, (Τριώδιον, Δευτέρα α' ἐβδ. ἐσπέρας). Ὁ πρόλογος αὐτός σημειοῦται μέ παραλλαγές στίς διάφορες ἐκδόσεις Τριωδίου: «Πάντας ὑπερέ.» (ἔκδοσις 1565), «Πάντα ὑπερέ.» (1624), «Πάντας ὑπερέβην» (1850), «Πάντας ὑπερβαίνω τῇ ἁμαρτίᾳ» (1879), «Πάντας ὑπερβάλλω» (1981;), «Πάντας ὑπερέβης» (1987). Οἱ διάφορες παραλλαγές προφανῶς ὀφείλονται εἴτε σέ παρανόγνωσι τῶν ἀρχαίων χειρογράφων κατά τίς πρῶτες ἐκδόσεις τοῦ 15^{ου} καί 16^{ου} αἰῶνος εἴτε σέ ἄλλες ἀβλεπίες τῆς χειρογράφου καί ἐντύπου παραδόσεως. Τέτοια λάθη ὑπάρχουν ἄφθονα. Ἀπό τίς ἐνδείξεις τῶν Τριωδίων τῶν ἐτῶν 1879 καί 1981(;) φαί-

νεται ὅτι ὁ πρόλογος εἶναι τὸ κατανουκτικόν στιχηρόν τῶν αἰνῶν στὸν ὄρθρο τῆς Τρίτης τοῦ β' ἤχου (ἐκ τῆς Παρακλητικῆς). Πάντας ὑπερβάλλω τῇ ἁμαρτίᾳ· τίνι μαθητεύσω τῇ μετανοίᾳ; ἐάν στενάξω ὡς ὁ τελώνης, νομίζω βαρεῖν τοὺς οὐρανοὺς· ἐάν δακρῦσω καθὼς ἡ πόρνη, μαιίνω τοῖς δάκρυσί μου τὴν γῆν· ἀλλὰ δός μοι τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ὁ Θεός, καὶ ἐλέησόν με.

2) «Ὡς ὠράθης, Χριστέ», β' ἤχος, (Τριώδιον, Τρίτη α' ἐβδ. ἐσπέρας). Συναντᾶται ὡς πρόλογος τοῦ β' ἤχου στὸν ἑσπερινὸ τῆς Τρίτης καὶ τῆς Τετάρτης τῆς α' ἐβδομάδος νηστειῶν. Δέν ἀνευρέθη. Τὴν θέσι τοῦ προλόγου τούτου ἐπέχει τὸ προσόμοιό του «Βρώσει πάλαι πικρᾶ», ποῦ ὑπάρχει στὸ Τριώδιο.

3) «Τὸν φωτισμὸν ἡμῶν», β' ἤχος (Τριώδιον, Πέμπτη α' ἐβδ. ἐσπέρας). Πρόκειται γιὰ τὸ πρῶτο ἰδιόμελο τοῦ ἑσπερινοῦ τῶν Θεοφανείων «Τὸν φωτισμὸν ἡμῶν, τὸν φωτίσαντα πάντα ἄνθρωπον».

4) «Κύριε, παρίστατο», πλ. β' ἤχος, (Τριώδιον, Πέμπτη β' ἐβδ. ὄρθρος). Πρόλογος στὸ κάθισμα τοῦ ὄρθρου τῆς Πέμπτης τῆς β' ἐβδομάδος. Σέ νεώτερες ἐκδόσεις τοῦ Τριωδίου σημειοῦται ἐσφαλμένως ὡς ἤχου πλ. δ' (πρόκειται περὶ τυπογραφικοῦ λάθους). εἶναι ὅμως ἤχου πλ. β', ὅπως φαίνεται τόσο στίς παλαιές ἐκδόσεις (ἐτῶν 1586, 1879), ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ θεοτοκίον «Τῆς συμπαθείας τὴν πηγὴν», τὸ ὁποῖο εἶναι προσόμοιο στὸ γνωστὸ θεοτοκίον τοῦ πλ. β' «Τῆς εὐσπλαγγνίας τὴν πύλην ἀνοιξον ἡμῖν». Τὸ ἀναζητούμενο αὐτόμελο εἶναι τὸ δεῦτερο ἀναστάσιμο κάθισμα τοῦ πλ. β' ἤχου.

Κύριε, παρίστατο τῷ τάφῳ σου Μαρία ἡ Μαγδαληνή,
καὶ ἔκλαιε βοῶσα· καὶ κηπουρόν σε νομίζουσα ἔλεγε·

Ποῦ ἔκρυψας τὴν αἰώνιον ζωὴν;
ποῦ ἔθηκας τὸν ἐπὶ θρόνου χερουβίμ;
οἱ γὰρ τοῦτον φυλάσσοντες ἀπὸ τοῦ φόβου ἀπενεκρώθησαν·
ἢ τὸν Κύριόν μου δότε μοι ἢ σὺν ἐμοὶ κραυγάσατε·
ὁ ἐν νεκροῖς καὶ τοὺς νεκροὺς ἀναστήσας δόξα σοι.

5) «Κύριε, ἐπὶ Μωυσέως ποτέ», πλ. α' ἤχος, (Τριώδιον, πέμπτη β' ἐβδ. ἐσπέρας). Τὸ συγκεκριμένο αὐτόμελο ὑπάρχει στὰ ἀπόστιχα τῶν αἰνῶν, τὴν Τετάρτη πρωὶ τοῦ πλ. α' ἤχου.

Κύριε, ἐπὶ Μωυσέως ποτέ τοῦ προφήτου,
μόνον ὁ τύπος τοῦ σταυροῦ σου δεικνύμενος,

ἐνίκα τοὺς ἐχθροὺς σου·
νῦν δὲ αὐτόν τόν σταυρόν σου κατέχοντες,
βοήθειαν αἰτοῦμεν·

κράτυνον τὴν ἐκκλησίαν σου
καὶ δώρησαι τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν ὡς
Κωνσταντίνῳ τὸ τρόπαιον
διὰ πλήθος ἐλέους, φιλάνθρωπε.

6) «Ἀμέτρητος ὑπάρχει», πλ. δ' ἤχος, (Τριώδιον, Κυριακὴ β' νηστειῶν ἐσπέρας). Εἶναι ἰδιόμελον τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας εἰς ἱερεῖς καὶ τὸ διωρθωμένο καὶ πλήρες κείμενό του εὐρίσκεται στὸ Εὐχολόγιον τὸ Μέγα (Ἐκδόσεις Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 2014, σελ. 444).

Ἄμετρητος ὑπάρχει τοῖς ἀσώτως βιοῦσιν
ἢ κόλασις·

βρυγμός ὀδόντων καὶ κλαυθμὸς ἀπαράκλητος,

γνόφος ἀφεγγής καὶ σκότος ἐξώτερον
καὶ σκόληξ ἀκοίμητος,

δάκρυα ἀνενέργητα καὶ κριτῆς ἀσυμπάθητος·

διὰ τοῦτο πρό τέλους βοήσωμεν λέγοντες·

Δέσποτα Χριστέ, ὃν ἐξελέξω μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν σου ἀνάπαυσον.

7) «Τὴν Θεοτόκον», πλ. δ' ἤχος, (Τριώ-

διον, Δευτέρα δ' έβδ. έσπέρας). Πρόκειται για παλαιό θεοτοκίο στιχηρό με άρχή «Τήν Θεοτόκον Μαρίαν πάντες τιμήσωμεν». Δέν άνευρέθη στά έν χρήσει λειτουργικά βιβλία, ύπάρχουν όμως ένδειξεις ότι διασώζεται σέ χειρόγραφα, και άναμένεται ό έντοπισμός του. Πρός τό παρόν τήν θέσι τοϋ προλόγου τούτου επέχει τό έν τῷ Τριωδίῳ προσόμοιό του «Νῦν τόν σταυρόν προσκυνοῦντες».

8) « Ἄπεγνωσμένην», α' ἤχος, (Τριώδιον, Τετάρτη δ' έβδ. ὄρθρος). Αυτόμελο κάθισμα. Δέν ύπάρχει στά έν χρήσει λειτουργικά βιβλία. Τό κείμενό του δημοσίευσε βάσει 2 χειρογράφων ό μακαριστός ίερεύς Κ. Παπαγιάννης τό 2008 («Διορθώσεις και παρατηρήσεις εἰς τό Τριώδιον» Β', σ. 123-124).

*Ἄπεγνωσμένην τήν Νινευί προέφθασας,
έπηγγελμένην άπειλήν παρήγαγες,
και τήν ὀργήν ένίκησε τό έλεός, σου Κύριε·
σπλαγχνίσθητι και νῦν επί λαόν και ποιή-
μνην σου·
παλάμη κραταιᾶ τούς καθ' ἡμῶν κατά-
βαλε,
πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, χαριζόμενος
ἡμῖν και τά έλέη σου.*

9) «Σταυροφανῶς Μωυσῆς», γ' ἤχος, (Τριώδιον, Δευτ. ε' έβδ. έσπέρας). Είναι στιχηρό τῆς Παρακλητικῆς, τοϋ γ' ἤχου (Τετάρτη πρωί, άπόστιχα αἴνων).

*Σταυροφανῶς Μωυσῆς έν τῷ ὄρει
χείρας έκτείνας πρός ὕψος τόν Ἄμαλήκ
έτροποῦτο,
σύ δέ σωτήρ τάς παλάμας άπλώσας έν
τῷ σταυρῷ τῷ τιμίῳ,
ένηγαλίσω με σώσας τῆς δουλείας τοϋ
έχθροϋ
και έδωκάς μοι σημείωσιν ζωῆς άπό τό-
ξου φυγεῖν τῶν έναντίων μου·
έξελοῦ τόν λαόν σου έκ χειρός τῶν
έχθρῶν σου, φιλόανθρωπε.*

10) «Εϋσπλαγχνίας ύπάρχουσα», β' ἤχος, (Τριώδιον, κάθισμα σέ διάφορες ἡμέρες). Είναι αυτόμελο κάθισμα τοϋ β' ἤχου (Παρακλητική, δευτέρα πρωί) και χρησιμοποιείται συχνά ὡς πρόλογος.

*Εϋσπλαγχνίας ύπάρχουσα πηγῆ,
συμπαθείας άξίωσον ἡμᾶς, Θεοτόκε,
βλέψον εἰς λαόν τόν άμαρτήσαντα,
δειξον ὡς άεί τήν δυναστείαν σου·
εἰς σέ γάρ έλπίζοντες τό χαῖρε βοῶμέν
σοι,
ὡς ποτέ ό Γαβριήλ ό τῶν άσωμάτων άρ-
χιστράτηγος.*

11) «Κύριε, επί τόν τάφον», πλ. β' ἤχος, (Τριώδιον, Τετ. πρό τῶν Βαΐων, έσπέρας). Πρόκειται για τό ιδιόμελο τοϋ έσπερινοῦ τοϋ Λαζάρου, πού φάλλεται τήν παραμονή στήν προηγιασμένη τῆς Παρασκευῆς.

*Κύριε, επί τόν τάφον τοϋ τετραήμερου,
επί τό μνημα ἦλθες Λαζάρου, και επί
φίλῳ δάκρυα ράνας,
νεκρόν τετραήμερον ἤγειρας, ό στάχυς
τῆς ζωῆς·
δι' ό θάνατος έδέθη φωνῆ, τά σπάργανα
έλύθη χερσί·
τότε χαρᾶς έπληροῦτο τό στίφος τῶν
μαθητῶν,
και μία παρά πάντων, έλειτουργεῖτο
συμφωνία·*

Εϋλογημένος εἶ, σωτήρ, έλέησον ἡμᾶς.

12) «Εϋλον ζωῆς», ἤχος βαρύς, (στιχηρόν). Με τό συγκεκριμένο αυτόμελο είχαν άσχοληθῆ παλαιότερα και άλλοι έρευνητές, χωρίς τελικά νά βρεθῆ τό κείμενό του. Ἄντ' αὐτοῦ θέσι προλόγου επέχει τό προσόμοιό του «Φλόγα πυρός» έκ τῆς Παρακλητικῆς (Κυριακή έσπέρας, ἤχος βαρύς).
*Φλόγα πυρός τούς άγγέλους, Χριστέ,
άπειργάσω,
τούτων ἡμῖν τό θερμόν ὑπεμφαίνων,
και πνεῦμα πάλιν τό ταχύ διαγράφων·
παντοδύναμε Κύριε, δόξα σοι.*

Ἡ Μάχη στή Μουλβία Γέφυρα τοῦ Τίβερη, 28 Ὀκτωβρίου 312 (1702 χρόνια)

Σταύρου Γ. Γουλούλη,
Δρος βυζαντινῆς τέχνης

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ὑπῆρξε ὁ ἡγέτης πού ἔμεινε ἀήττητος σέ ὅλη τή λαμπρή στρατιωτική σταδιοδρομία του. Ὅμως ἡ μάχη πού τόν καταξίωσε ὑπῆρξε ἡ νίκη του κατά τοῦ Μαξεντίου στή Μουλβία Γέφυρα τῆς Ρώμης: Ἦταν 28 Ὀκτωβρίου 312, ἀρχή συγκλονιστικῶν ἐξελίξεων στό Ρωμαϊκό κράτος, τότε ἀλλά καί σέ βάθος χρόνου (Ἐμπ. Χόρστ, *Μέγας Κωνσταντῖνος. Βιογραφία, Μετάφραση Ἀλεξ. Παύλου, Ὁκεανίδα, Ἀθήνα 2007*).

Τέλη Ὀκτωβρίου τοῦ 312. Λίγο μετά τό μεσημέρι, ὄλο τό στρατόπεδο κοντά στό σημερινό Malborghetto (Via Flaminia, βόρεια τῆς Ρώμης) μέ τίς τελευταῖες ἐτοιμασίες γιά τήν ἐπικείμενη μάχη ἔζησε ἕναν ἀπρόσμενο συναγερό. Ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας, ὁ μετέπειτα σύμβουλος του, περιγράφοντας τό συμβάν (Βίος Κωνσταντίνου, I, 28-29) ἀναφέρει πώς ὁ ἴδιος ὁ μέγας ἡγέτης μέ ὄρκους τόν διαβεβαίωσε τόσο αὐτός ὅσον καί ὁ στρατός του εἶδαν στόν οὐρανό ἕνα Φαινόμενο: Ξαφνικά, λίγο μετά τό μεσημέρι ὁ Κωνσταντῖνος εἶδε μέ τά ἴδια του τά μάτια... «σταυροῦ τρόπαιον ἐκ φωτός συνιστάμενον, γραφήν αὐτῶ συνῆφθαι λέγουσαν: Τούτω νίκα. Θάμβος δ' ἐπί τῶ θεάματι κρατῆσαι αὐτόν καί τό στρατιωτικόν ἅπαν». Ἡ ἀπορία λύθηκε, ὅταν τό ἴδιο βράδυ ἐνουπιάσθη-

κε τόν «Χριστόν τοῦ Θεοῦ» νά ὀρίζει τόν Σταυρό «πρός τάς τῶν πολεμίων συμβολάς ἀλεξήμαστα χρῆσθαι»· δηλαδή ἕνα πνευματικό ὄπλο γιά ἄμυνα.

Ἀμέσως ὁ Κωνσταντῖνος διέταξε τεχνίτες νά κατασκευάσουν τό «σημεῖον» ἀπό χρυσό καί πολύτιμους λίθους [Εὐσέβιος, Βίος, I, 31: «Ἐκφρασις σταυροειδοῦς σημείου, ὅπερ νῦν οἱ Ρωμαῖοι λάβαρον καλοῦσιν»]. Ἦταν ἕνα ἐπίχρυσο σύνολο, δόρυ μέ ἐγκάρσια κεραία σέ μορφή σταυροῦ, ἔχοντας ἐπάνω στεφάνι καί δύο γράμματα, τό Χί καί τό Ρῶ. Ὁ παλαιός σταυρικός ἱστός τοῦ ρωμαϊκοῦ λαβάρου, ὅπως τόν ἤξεραν ὄλοι, ἔγινε κάτι ἐντελῶς καινούριο: σύμβολο γιά ἀγῶνα μέ νέο περιεχόμενο ἀλλά καί νέους ἀγωνιστές, τούς Χριστιανούς, πού κανεῖς δέν ὑπολόγιζε ὡς τότε. Μέσα στή Ρώμη ὁ Μαξέντιος ἐτοιμαζόταν γιά τήν ἀναμέτρηση, τώρα αὐτός ζητῶντας τή βοήθεια τοῦ μεταφυσικοῦ παράγοντα, τή μυστική ἀπολλώνια παράδοση τῆς Ρώμης, τά Σιβυλλικά βιβλία, εὐρισκόμενα στόν ναό τοῦ Καπιτωλίνου Διός. Ὅμως, τή στιγμή πού ὁ αἰτῶν δέν εἶχε ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ του, ὑπέστη τίς τραγικές συνέπειες. Ἔλεγε ὁ χρησμός [Ζῶσιμος, 2.16]: «θέσφατον εὐρών σημαῖνον... τόν ἐπί βλάβῃ τι πράττοντα Ρωμαίων οἰκτρῶ θανάτῳ περιπεσεῖν,

πρός ἑαυτοῦ τό λόγιον ἐλάμβανεν». Ἔτσι ἔδωσε καί ἔχασε τή μάχη τήν ἡμέρα τῆς ἀνόδου του στήν ἐξουσία (28 Ὀκτωβρίου 306).

Τελικά, ὁ λοξίας χρησμός ἐκ τῶν ὑστέρων ἔδειξε ὅτι αὐτός ἦταν ὁ ἐχθρός τῆς Ρώμης, ἀφοῦ ὡς πολιτικός καί ὡς ἄνθρωπος ἦταν πολύ λίγος. Ὑπῆρξε σφετεριστής τῆς ἐξουσίας καί θεσμικός παραβάτης, παραμερίζοντας τό ἐπίσημο νομοθετικό σῶμα, τή Σύγκλητο. Οἱ Ρωμαῖοι ἐπιπλέον τόν ἀντιπαθοῦσαν, κατά τόν Εὐσέβιο, καί γιά τήν ὕβρη του, ἀφοῦ ἔφθανε στό σημεῖο νά ἐπιθυμεῖ –ὡς νέος Ιονίους/ (Δίας)– γυναῖκες ἐπισήμων Ρωμαίων καί δῆ Σύγκλητικῶν, ἀναγκάζοντας μάλιστα μία νά αὐτοκτονήσῃ ἀλλά καί γιά τή δεισιδαιμονία του, ἀφοῦ λεγόταν ὅτι εἶχε ἀνοίξει τήν κοιλιά ἐγκύων γυναικῶν καί βρεφῶν γιά νά δεῖ τήν ἔκβαση τῆς ἐπικείμενης μάχης. Κι ἂν ἀκόμη τά τελευταῖα ἦσαν φῆμες, ἤλθαν καί ταίριαξαν σέ κατάλληλο πρόσωπο: ἕναν ἀντιπαθῆ ἀριστοκράτη ἀστό καί μέτριο ἡγέτη, ἀσκοῦντα εἰδωλολατρία καί ἱερά πορνεία, ἕναν ἀπό τά παλιά.

Τέτοιες πρακτικές σκοτεινῶν ἡγετῶν ὅπως ὁ Μαξέντιος ἔκαναν τόν Κωνσταντῖνο νά μὴν θέλει νά ἀκούει καί τελικά νά ἀπαγορεύει τίς θυσίες ἀκόμη καί πρὸς τόν Δία, ὅπως καί ἄλλες μαγικο-θρησκευτικές τελετές (π.χ. τοὺς Ἄγῶνες Ἐκατονταετίας τό 313). Προσπάθησε νά ἐλαφρώσῃ τόν Ρωμαῖο πολίτη (π.χ. ἀπό καταδότες), νά ἐνισχύσῃ τήν οἰκογένεια, ἐνῶ συνιστοῦσε στοὺς γιούς του νά ἔχουν μία γυναῖκα. Ἐπιδίωκε νά ἐμπνέει τήν ἀγάπη τῶν στρατιωτῶν, νά τοὺς κάνει νά καταλάβουν ὅτι θά νικοῦν μόνο ἂν ἔχουν ἠθικό πλεονέκτημα. Τί ἄλλο σήμαινε τό σύμβολο τοῦ Σταυροῦ πού

εἰσήγαγε παραμονές τῆς μάχης στή Μουλβία γέφυρα παρά κίνητρο γιά ὑπεράσπιση ἀξιῶν;

Ὅλα αὐτά τά διδάχθηκε ἀπὸ τόν πατέρα του Κωνσταντῖνο, τετράρχη τῆς Δύσεως (σέ Γαλατία, Ἰσπανία, Βρετανία), ὀλιγαρκῆ ἄνθρωπο, ἀριστο οἰκογενειάρχη, λάτρη θρησκείας φωτός, τόν μόνο πού δέν ἔκανε διωγμούς Χριστιανῶν. Ὁ Κωνσταντῖνος ὡς ἰδιαίτερα ἀθλητικός τύπος, «τραχηλᾶς» (μέ χοντρό σβέρκο), ἔχοντας συμβολικό πρότυπο τόν Ἡρακλῆ, τόν μυθικό ἀγαθοποιό ἥρωα τῆς Ἀρχαιότητος, ἦταν καλόκαρδος, γενναιόδωρος μέ ὅλους, ἀνοικτός στό νέο, θέλοντας νά λύνει τά προβλήματα τοῦ κράτους μέ πνεῦμα λογικῆς καί ἐνότητας.

Μπορεῖ νά ἀπαντηθεῖ, λοιπόν, ἕνα καίριο ἐρώτημα: Ἀσφαλῶς ὁ Κωνσταντῖνος ὄριζε στή Μουλβία γέφυρα Χριστιανούς στρατιῶτες, ὅπως καί παγανιστές, Βόρειους, ἐπιρρεπεῖς σέ θρησκείες τοῦ φωτός. Τό θέμα εἶναι πῶς ἐνέπνευσε ὅλους αὐτοὺς νά πολεμήσουν ὑπὸ τό νέο λάβαρο τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. Μά ὁ Σταυρός, ἐκτός ἀπὸ παράδειγμα αὐτοθυσίας γιά ἕναν στρατό, νοεῖται –ὅπως ἤδη τόν πρόβαλε ἡ πρῶμιμη πατερική θεολογία– ὡς σύμβολο ἐνώσεως τῶν ἀντιθέτων, τέσσερα σημεία πού ἐνώνονται σέ ἕνα κέντρο, κι ὅχι ἀπόκλισης, διαίρεσης καί διχασμοῦ. Ὅποτε ἔδειχνε μέ αὐτό τίς προθέσεις του: πίστη στήν ἐνώση, τήν ὁμόνοια ὅλων στό ἀπέραντο κράτος. Πίστη στό φῶς, στήν ἀλήθεια. Οἱ Ρωμαῖοι ἀπέρριψαν τό παλαιό καί εὐγνώμονες δέχθηκαν τό νέο πνεῦμα, τήν Ἐλευθερία/Libertas καί τόν Νικητῆ ὡς ἐλευθερωτῆ, κάτι πού τό 315 ἀπαθανάτισαν μέ ἐπιγραφή στή γνωστὴ Ἀψίδα τοῦ Κωνσταντίνου.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

στήν πρόσκλησή σας τοῦ 5^{ου} τεύχους «Ἐφημερίου» ἔχω τίς ἐξῆς ἀπόψεις:

1. Τό ἐρώτημα αὐτό «ποιός εἶναι πραγματικό μέλος τῆς Ἐκκλησίας σήμερα» πρέπει νά τό ἀπευθύνουμε πρῶτα στόν ἑαυτό μας. Ἡ εἰδοποιός διαφορά τοῦ μέλους τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι μόνον ὁ ἐκκλησιασμός, τόν ὁποῖον ἐμεῖς κάνουμε καί ὡς ἐπαγγελματικό μας καθῆκον, ἀλλά ἡ ἀγάπη πρὸς τόν Χριστό. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναθεματίζει αὐτόν πού δέν ἀγαπᾶ τόν Κύριο «εἴ τις οὐ φιλεῖ Κύριον Ἰησοῦν ἔστω ἀνάθεμα».

2. Τά ποσοστά πού δίνονται εἶναι σίγουρα μικρότερα τῆς πραγματικότητας καί μποροῦν νά μᾶς ρίξουν σέ ἀπογοήτευση. Γνωρίζω ἐνορίες κοινοτήτων, ἐκεῖ πού κατοικῶ, πού ὁ τακτικός ἐκκλησιασμός τους ἀνέρχεται καί στό 25%. Οἱ ἱερεῖς αὐτῶν τῶν ἐνοριῶν εἶναι φιλαλόλουθοι καί στοργικοί ποιμένες καί μέ πόθο τρέχουν «ἐπί τάς αὐλάς τοῦ Κυρίου».

3. Εἶναι δίκοπο μαχαίρι νά ἀφαιρέσουμε τήν ὀνομασία «Ὁρθόδοξος λαός» ἀπό τούς χριστιανούς πού ἔστω βαπτίστηκαν. Δυνητικά μποροῦν νά ἔρθουν εἰς μετάνοιαν. Ἄς τούς ὀνομάσουμε «Ὁρθόδοξο λαό πού βρίσκεται σέ κατάσταση ἀδιαφορίας» καί ἄς αἰσθανόμαστε πάντε εὐθύνη γι' αὐτούς.

4. Βρισκόμαστε σέ μιᾶ ἐποχή ἀποστασίας πρὸ τοῦ ἀντιχρίστου καί ἡ ἀλλοίωση τοῦ ἥθους ὄλων (χριστιανῶν καί ποιμένων) εἶναι φανερή. Αὐτό δέν θά μᾶς ἀπογοητεύσει ἀλλά πρέπει νά μᾶς διεγείρει πρὸς ἀγώνα αὐτογνωσίας, μετάνοιας, προσευχῆς, ὑπακῆς στούς ἀγίους πατέρας (τετελειωμένους καί ζῶντας) καί παραδόσεως στό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

π. Ἀρίσταρχος Μαυροματάκης
πρωτοπρεσβύτερος
ἐφημέριος Γαλαρινοῦ
Ἱ. Μ. Κασσανδρείας

Μέ ἀφορμή τό ἐρώτημα “ποιός εἶναι μέλος τῆς ἐκκλησίας σήμερα” πού τέθηκε στό τεῦχος τοῦ Μαΐου θά ἤθελα νά καταθέσω μερικές σκέψεις μου στήν ἀγάπη σας.

Ὅπως εἶναι γνωστό ἡ ζωή τῆς ἐκκλησίας μᾶς στηρίζεται στά ἐπτὰ μυστήρια μέ τόν πρωτεύοντα ρόλο νά ἐπιφυλάσσεται στό βάπτισμα καί τό χρίσμα, πού μᾶς εἰσάγουν στήν ἐκκλησία καί στή θεία εὐχαριστία πού μᾶς ὀδηγεῖ στή βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Τί συμβαίνει ὁμως σήμερα μέ τά μυστήρια αὐτά;

1. Τό Βάπτισμα τελεῖται μέ τό Χρίσμα. Ἐμεῖς, οἱ πρεσβύτεροι πού τά τε-

λοῦμε ξεκινᾶμε ἐπιτρέποντας στοὺς γονεῖς νά κάνουν ὅ,τι μποροῦν –ἀναλόγως τῆς οικονομικῆς τους δυνατότητας– ἢ ἐκκλησία νά μὴ θυμίζει ἐκκλησία ἀλλὰ παιδότοπο ἢ τσίρκο. Τὰ εἶδη πού προσφέρει ὁ ἀνάδοχος γιὰ τὸ μυστήριο: λάδι –ἀνεπαρκῆς ποσότητα πάντοτε–, ἐμφώτια ἐνδύματα –ὄλων τῶν εἰδῶν τὰ χρώματα ἐκτός ἀπὸ λευκά–, σταυρός –πολλές φορές μόλις πού φαίνεται τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ–, τὰ μαρτυρικά –ἀπαραιτήτως δίπλα στό σταυρό ὑπάρχει ματόχαντρο γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο–, λαμπάδα –καμία σχέση μέ τὸ καθαρό κερὶ τῆς μέλισσας, μέ ὅλο τὸ συμβολισμό–. Ἄς μὴ μιλήσουμε γιὰ ἀμφίεση μανάδων, ἀναδόχων γυναικῶν. Ἐπίσης ἄς μὴ μιλήσουμε γιὰ τίς περιπτώσεις πού ἡ Βάπτισμα τελεῖται στή θάλασσα ἢ πού ὁ παπᾶς ἐπιτρέπει νά τοποθετηθεῖ κάμερα μέσα στή κολυμβήθρα...

2. Ἡ θεία Εὐχαριστία. Διαβάζουμε ἀκόμη καί σήμερα ἄρθρα γιὰ τὸ τί σημαίνει ἐκεῖνο τὸ “μυστικῶς” πρὶν ἀπὸ τίς

εὐχές, τὴν ἴδια στιγμή πού ἐπιτρέπουμε ἐμεῖς οἱ πρεσβύτεροι νά βγαίνει φωτογραφία ὁ ἅγιος ἄμνος τῆς στιγμῆς τῆς ὑψώσεως καί νά δημοσιεύεται, ἀφοῦ πρῶτα βέβαια ἡ θεία λειτουργία ἔχει μεταδοθεῖ μέσῳ τῶν μεγαφῶνων στό ἀπέναντι καφενεῖο, ἀναμιγνύοντας ἔστω καί ἀκουστικά τὴν εὐχὴ τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς μέ τίς βρισιές τῶν θαμῶνων πού παίζουν πρέφα... Μπορῶ νά συνεχίσω ἀναφέροντας πολλά ἀπὸ τὰ κατορθώματα ἡμῶν τῶν λειτουργῶν, ἀλλὰ δὲν εἶναι σκόπιμο.

Σκόπιμο εἶναι νά διατυπώσουμε τὸ ἐρώτημα διαφορετικῶς: ποιός εἶναι σήμερα λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας πού τελεῖ Μυστήρια, γιὰ νά ἀγιάζεται ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ καί ὁ ἴδιος, καί ποιός εἶναι ἡθοποιός, πού ἐκτελεῖ ἀναίσχυντα –καί τίς περισσότερες φορές οὔτε μέ καλὸ «παίξιμο»– τὰ μυστήρια-παραστάσεις. Τὸ χρωστᾶμε στήν Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου.

Κωνσταντίνου Μακράκη,
Πρεσβυτέρου Ι.Μ. Καρπενησίου - Παιδιάτρου

Μία «κιβωτός» στά σύνορα μέ τήν Ἰαλβανία*

ΕΔΩ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ χρόνια ἡ Κιβωτός τοῦ Κόσμου καί ὁ ἰδρυτής τῆς π. Ἀντώνιος Παπανικολάου ἔχουν καταφέρει μέ ἐλάχιστα μέσα νά πετυχαίνουν σημαντικά πράγματα γιά τή ζωή ἑκατοντάδων παιδιῶν στήν Ἀθήνα. Τόν τελευταῖο καιρό ὅμως ἡ Κιβωτός ἀγκαλίασε καί ἄλλα παιδιά, μακριά ἀπό τό Λεκανοπέδιο τῆς Ἀττικῆς, στίς ἐσχατιές τῆς Ἰαλβάδας καί συγκεκριμένα στήν Ἰππειρο, τή φτωχότερη περιφέρεια τῆς Εὐρώπης, σύμφωνα μέ ἐπίσημα στοιχεία τῆς Ε.Ε. Ἐκεῖ ψηλά στήν Πωγωνιανή τῆς Κόνιτσας, ἀθόρυβα καί χωρίς τυμπανοκρουσίες, ἡ Κιβωτός τοῦ Κόσμου ἐπιχειρεῖ νά ἀναστήσει μία ὀλόκληρη περιοχή μέ ἐλάχιστο πληθυσμό. Μέσα λοιπόν ἀπό ἕνα σπίτι φιλοξενίας τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Κόσμου μέ τό ὁποῖο λειτουργεῖ παράλληλα καί μία γεωργική σχολή, ὅλοι αὐτοί οἱ ἀθόρυβοι ἄνθρωποι μεταξύ τῶν ἄλλων διδάσκουν τίς ἀγροτικές δεξιότητες σέ παιδιά τά ὁποῖα ἐγκαταλείφθηκαν γιά κάποιον λόγο ἀπό τούς γονεῖς τους.

Ὁ π. Ἀντώνιος Παπανικολάου μίλησε στή «Δημοκρατία» γι' αὐτό τό μικρό «θαῦμα», τό ὁποῖο πέτυχαν ὁ ἴδιος, οἱ συνεργάτες του καί ἡ τοπική κοινωνία. «Ἐδῶ καί ἕναν χρόνο λειτουργεῖ στήν

Πωγωνιανή τῆς Ἰππειρου, στό τελευταῖο χωριό στά ἑλληνοαλβανικά σύνορα, ἡ σχολή μας. Εἶναι 900 μέτρα ἀπό τά σύνορα. Ἔχουμε δημιουργήσει ἕνα σπίτι φιλοξενίας γιά παιδιά, τά ὁποῖα φιλοξενούμε μέ εἰσαγγελική ἐντολή (εἶναι παραμελημένα ἢ ἐγκαταλειμμένα ἀπό τούς γονεῖς τους). Ἐμεῖς ἐπιλέξαμε αὐτό τό μέρος μετά ἀπό ἐκκλήσεις τοπικῶν φορέων, μία καί ὅλη αὐτή γραμμή τῶν χωριῶν τοῦ Πωγωνίου πού ὑπάρχουν στά σύνορα ἔχει ἀδειάσει. Πήραμε λοιπόν τό ρίσκο νά δημιουργήσουμε σέ ἕνα χωριό τέτοιο μία ἄλλη κιβωτό τοῦ κόσμου, τῆς Ἰππειρου, ὅπως τήν ὀνομάσαμε. Ἐκεῖ λοιπόν ἀνοίξαμε τό δημοτικό σχολεῖο, πού ἦταν κλειστό γιά χρόνια, τό γυμνάσιο, καί ταυτόχρονα δημιουργήσαμε καί ἕνα γεωργικό σχολεῖο, στό ὁποῖο παράλληλα μέ τά μαθήματα τοῦ σχολείου ὑπάρχουν καί μαθήματα γεωργίας καί κτηνοτροφίας. Δημιουργήσαμε καί τόν χῶρο ὅπου ἔχουμε τά πρόβατά μας, τά κατσικάκια, τά ἄλογα, τά μοσχάρια. Τά παιδιά ἀσχολοῦνται μέ ὅλα αὐτά. Καθένα ἔχει τόν δικό του χῶρο μέ τόν κῆπο του. Ἐκεῖ ὁ γεωπόνος τά διδάσκει πῶς νά καλλιεργήσουν τά φυτά πού ὑπάρχουν ἀνάλογα μέ τήν ἐποχή, πῶς νά σκαλίσουν, πῶς νά κλαδέψουν καί

* Τοῦ Κώστα Παππά, ἀπό τό σαββατιάτικο ἔνθετό της ἐφημερίδος «Δημοκρατία» γιά τήν Ὁρθοδοξία τῆς 12ης Ὀκτωβρίου 2014.

έτσι αποκτούν εμπειρίες και δεξιότητες πολύ σημαντικές. Για όλα αυτά βέβαια θα έχουν και πιστοποίηση.

Άπό εκεί και πέρα σέ συνεργασία μέ τόν δήμο έχουμε προγραμματίσει, μιάς και μᾶς έχει παραχωρηθεῖ μία έκταση σέ ἕναν κάμπο πού έχει νά καλλιεργηθεῖ ἀπό τό 1947, ἕνα κομμάτι γῆς νά δίνεται σέ κάθε παιδί, τό ὁποῖο θά έχει τή γνώση πιά τοῦ γεωργοῦ, και ἴσως αὐτό νά εἶναι ἕνα κίνητρο γιά τά παιδιά αὐτά νά κάνουν ἐκεῖ τήν οἰκογένειά τους, μία και θά έχουν τό δικό τους κομμάτι γῆς. Ἐπίσης στά χωριά αὐτά εἶναι ἄδεια τά περισσότερα σπίτια - φανταστεῖτε ὅτι δέν μένει κανείς ἤ μένουν δύο ἤ πέντε άτομα. Κάποια ἀπό αὐτά τά σπίτια μας έχουν παραχωρηθεῖ και ἐμεῖς τά φτιάχνουμε και μέ ἐθελοντική ἐργασία. Αὔριο μεθαύριο θά εἶναι αὐτά τά παιδιά πού θά κατοικήσουν σέ αὐτή τήν περιοχή, πού εἶναι πολύ εὐαίσθητη, ἀφοῦ σιγά σιγά ἐρημώνει ὁ τόπος και ἡ Ἑλλάδα μοιάζει νά ἀρχίζει ἀπό τά Γιάννενα και κάτω. Ἐμεῖς λοιπόν ἐκεῖ δίνουμε τόν ἀγῶνα μας, ἐπιμένουμε, ἔχουμε πάνω ἀπό 30 παιδιά αὐτή τή στιγμή και συνεχῶς ἀυξάνονται μέ παιδιά ἀπό ὅλη τήν Ἠπειρο. Ἐμεῖς λοιπόν, ἐκτός τοῦ ὅτι τά ἀσφαλιζουμε και τά μεγαλώνουμε μέ τήν πνευματική ζωή και τή χριστιανική παιδεία - τούς προσφέρουμε πάνω ἀπ' ὅλα τή συνάντησή τους μέ τόν Χριστό - ἀλλά πᾶμε και ἕνα βηματάκι παραπάνω και τήν ἐπαγγελματική ἀποκατάσταση, ἀφοῦ ἡ ἐνασχόληση μέ τή γῆ δίνει μεροκάματο και μποροῦν νά σταδιοδρομήσουν ὁμορφα και νά ζήσουν σέ ἕνα ἄλλο βιοτικό ἐπίπεδο ἀπό αὐτό τῆς Ἀθήνας».

Ὁ π. Ἀντώνιος ἀναφέρθηκε στή συνέντευξή του και στούς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι συμπαραστέκονται σέ αὐτή τήν προσπάθεια. Χαρακτηριστικά μᾶς εἶπε: «Νά σᾶς πῶ ὅτι ὁ χῶρος πού παραλάβαμε ἦταν μία παλιά μαθητική ἐστία, σέ κακά χάλια, μέ τίς σκεπές νά τρέχουν, χωρίς ρεῦμα, ὅλα αὐτά τά προσπαθήσαμε, τά φτιάξαμε και ἔχουμε ἕναν πολύ ὁμορφο χῶρο τώρα, μέ τήν προσφορά τοῦ ἀπλοῦ κόσμου. Θέλω λοιπόν νά κάνω μία ἐκκληση σέ ὅλο τόν κόσμο τῆς Ἠπείρου, ἀφοῦ ἐμεῖς ἀνοιξαμε μία ἐστία ζωῆς και ἐλπίδας ἐκεῖ στά σύνορα. Ἀπό τή στιγμή πού πήγαμε διεκδικοῦμε τά δικαιώματά μας, ὅπως μεταξύ τῶν ἄλλων νά ἀνοίξει ἕνα ἀστυνομικό τμήμα, ἀφοῦ τό χωριό πλέον έχει πληθυσμό (ἄλλωστε ἐκεῖ δέν εἶναι και τό εὐκολότερο σημεῖο), νά ὑπάρχει γιατρός και τά βασικά γιά ἕνα χωριό.

Ἐπίσης δυσκολευτήκαμε πολύ νά ἀνοίξουμε τό δημοτικό και νά βροῦμε δασκάλους. Ζητοῦμε ἀπό τό Ὑπουργεῖο Παιδείας νά κάνει τό καθήκον του και νά μᾶς δώσει δασκάλους σέ αὐτό τό νευραλγικό σημεῖο. Φανταστεῖτε ὅτι και τό σχολεῖο ἀκόμα ἐμεῖς τό βιάσαμε, τό φτιάξαμε, θρανία βάλαμε, ἦταν σέ ἄθλια κατάσταση πρῖν και αὐτό. Ἐπίσης χρειάζομαστε ἀνθρώπους, ἐθελοντές, μίας και ἡ Κιβωτός εἶναι μία ὀργάνωση πού στηρίζεται στόν ἐθελοντισμό, στόν ἀπλό κόσμο, ὅπως και ἐδῶ στήν Ἀθήνα. Τόν ἀπλό κόσμο πού θά προσφέρει τόν ὀβολό του ἤ και ἀπλά πράγματα γιά νά ἀναπτύξουμε αὐτό τό ἔργο και γιά τό καλό τῆς πατρίδας και τῆς πίστεως μας».

- Πρωτοπρεσβυτέρου Στεφάνου Ἀβραμίδη (†): *Θεολογικοί Διάλογοι. Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Συνοδική Ἐπιτροπή Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων. Ἀθήνα 2014.*

Μέ μεγάλη συγκίνηση παρουσιάζουμε τή μελέτη πού ἐκδόθηκε ἕνα χρόνο μετά τόν θάνατο τοῦ σεβαστοῦ καί ἀγαπημένου π. Στεφάνου μέ θέμα τό κατ' ἐξοχήν ἀντικείμενό του στήν Συνοδική Ἐπιτροπή, τήν ὁποία ὑπηρετοῦσε μέ συνέπεια, ἐνθουσιασμό, βαθειά γνώση καί τήν μακρόχρονη ἐμπειρία πού διέθετε. Τό κείμενο εἶχε συνταχθεῖ ἀρχικῶς ὡς πληροφοριακό σημείωμα γιά τόν μακαριστό Ἀρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο περί τῆς πορείας τῶν θεολογικῶν διαλόγων, στούς ὁποίους συμμετέχει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Κατόπιν τροποποιήθηκε μερικέσ φορές προκειμένου νά χρησιμοποιήθει σέ ἡμερίδες τῆς Ἐπιτροπῆς πρός ἐνημέρωση τῶν κληρικῶν καί θεολόγων πού ἐνδιαφέρονταν γιά τά θέματα πού πραγματεύεται. Ὁ διάδοχος του στή Γραμματεία τῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων Ἀρχιμ. κ. Ἰγνάτιος Σωτηριάδης τήν ἐμπλούτισε μέ ὑποσημειώσεις καί σχόλια γιά περαιτέρω χρήση τῆς. Ἡ συνοπτική αὐτή μελέτη ἀναφέρεται στούς ἔξι διμερεῖς θεολογικούς διαλόγους, στούς ὁποίους συμμετέχει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μαζί μέ τίς ἄλλες κατά τόπους Ὁρθόδοξες Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες, δηλαδή: Διάλογο μέ τούς Παλαιοκαθολικούς, τούς Προχαλκηδονίους, τούς Ἀγγλικανούς, τούς Λουθηρανούς, τούς Μεταρρυθμισμένους καί τούς Ρωμαιοκαθολικούς. Ὡς κατακλειδα στή μελέτη του ὁ συγγραφεύς παρατηροῦσε ὅτι ὁ δρόμος πρός τήν ἐνότητα μέ ἀγάπη καί ἀλήθεια εἶναι ἀκόμη μακρὺς καί ἐπίπονος. Ὁφείλουμε νά συμπληρώσουμε ὅτι καί ἡ συμβολή στό πόνημα τοῦ π. Ἰγνατίου, μέ τόν ὑπομνηματισμό καί τά πλούσια σχόλιά του, καί ἐνδιαφέρουσα καί πολύ χρήσιμη εἶναι καί ἀποδεικνύει καί αὐτό πού ἐκεῖνος παρατηρεῖ, ὅτι δηλαδή τό μεγαλύτερο βάρος τῆς διεξαγωγῆς τῶν Διαλόγων, τουλάχιστον ἀπό πλευρᾶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί τῶν ἄλλων ἑλληνοφώνων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐπωμίζονται οἱ καθηγητές τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν μας.

- Ἀρχιμανδρίτου Ἐπιφανίου Οἰκονόμου: *«Κηρύξατε τό Εὐαγγέλιον».* Ὁμιλίεσ στίς Εὐαγγελικές περικοπέσ τῶν Κυριακῶν. Ἐκδόσεις «Ἀρχονταρίκι», Ἀθήνα 2014.

Τό θέμα τοῦ κηρύγματος ἔχει συζητηθεῖ καί συζητεῖται πολύ καί κατά τά τελευταῖα χρόνια ὡς ζέον πρόβλημα τῆς λειτουργικῆς ζωῆς. Σποραδικῶς σημειώσαμε

στό παρελθόν έκδόσεις βιβλίων μέ συλλογές κηρυγμάτων περισσότερο ἢ λιγότερο γνωστών θεολόγων. Τό νέο πόνημα τοῦ π. Ἐπιφανίου ἔρχεται νά προστεθεῖ στή σειρά αὐτή τῶν βιβλίων τοῦ εἴδους. Δέν ἔχω τό δικαίωμα νά κρίνω ἀπό θεολογική ἄποψη τά κείμενα, ὡς ἀναγνώστρια ὁμως θά ἤθελα νά ἐκφράσω τήν ἐκτίμησή μου γιά τήν πνευματική προσπάθεια πού κατέβαλε γιά νά παρουσιάσει μέ ἐνάργεια, καλλιέπεια, συντομία ἀλλά καί πλοῦτο ἐπιχειρημάτων τίς εὐαγγελικές περικοπές τῶν Κυριακῶν, ἀκολουθώντας τίς διαδοχικές περιόδους τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, γιά λόγους χρηστικούς. Μέ μικρές περιόδους τοῦ λόγου, μέ προσεγμένες λέξεις πού ἀγγίζουν τήν ψυχή, καθώς διεισδύουν στό θέμα ἀλλά καί μέ ἀμφίδρομη κίνηση τίς τοποθετοῦν καί στό νοῦ τοῦ ἀκροατῆ-ἀναγνώστη, ἐπιτυγχάνει νά ἐνεργοποιήσῃ τήν προσοχή καί περαιτέρω τή λογική του. Λεῖπουν οἱ βαρύγδουποι θεολογικοί ὄροι καί ἡ προσπάθεια ἐντυπωσιασμοῦ μέ ἐκφράσεις δύσκολες νά ἀφομοιωθοῦν. Αὐτό ὀφείλεται στά πλούσια ἀποθέματα σημαντικῆς παιδείας καί μόρφωσης ἀλλά καί σπουδαίας ἐμπειρίας πού διαθέτει. Ἀναλύοντας τούς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου κάνει λεπτές νύξεις σέ γεγονότα καί καταστάσεις στόν στενό ἢ τόν εὐρύτερο χῶρο, πέρα ἀπό τά συγκεκριμένα ὅρια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χώρου, χωρίς νά τά προσωποποιεῖ, ἀφήνοντας ἔτσι περιθώρια αὐτενέργειας στόν καθένα. Συνήθως ὀρισμένοι ὁμιλητές χρησιμοποιοῦν ἐντυπωσιακά ρητορικά σχήματα προκειμένου νά ἐπιτύχουν στό ἔργο τους. Ὁ π. Ἐπιφάνιος γράφει ὅπως θά μιλοῦσε σέ καθένα χωριστά, κρατεῖ ὁμως τήν ἀπόσταση ἐκείνη πού τόν τοποθετεῖ στή θέση ἑνός ἐπιτυχημένου δασκάλου, ὁ ὁποῖος κερδίζει τόν ἀκροατῆ-ἀναγνώστη του μέ τήν εἰλικρίνεια καί τή σεμνότητά του. Πολύ ἐνδιαφέρον καί συνάμα χρηστικό βιβλίο γιά κάθε ἀναγνώστη.

○ Vassilios Christidis-Christian H gel-Juan Pedro Monferrer - Sala, *The Martyrdom of Athanasius of Klyisma. A Saint from the Egyptian Desert. Study, edition and translation of the Greek and Arabic texts. The Institutes for Graeco-Oriental and African Studies, Athens 2012.*

Μία πολύ ἐνδιαφέρουσα ἔκδοση πού ἀναφέρεται, μετά ἀπό ἐκτεταμένη ἔρευνα στήν ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ στήν Αἴγυπτο καί τίς γειτονικές περιοχές κατά τή διάρκεια τῆς ὕστερης ἀρχαιότητος καί τούς μεσαιωνικούς χρόνους. Παρουσιάζει ἀφ' ἑνός τήν ἐκπληκτική ζωτικότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ κατά τούς πρώιμους χρόνους στή νότια Αἴγυπτο καί ἀφ' ἑτέρου τήν ἀλληλεπίδραση τῆς ἐλληνικῆς καί ἀραβικῆς γλώσσας στήν περιοχή πού ἀκολούθησε τήν ἀραβική κατάκτηση στήν Αἴγυπτο περί τά μέσα τοῦ 7ου αἰ. Τό Κλύσμα ἦταν λιμάνι τῆς Αἰγύπτου στήν Ἐρυθρά θάλασσα, κοντά στό σημερινό Σουέζ. Ὁ Βίος τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, ἔργο ἀνωνύμου συγγραφέως, δέν παρέχει στοιχεῖα περί τοῦ χρόνου συγγραφῆς του. Ἐχει σωθεῖ τόσο στήν ἐλληνική ὅσο καί στήν ἀραβική γλώσσα. Ὁ Ἀθανάσιος ἦταν Ρωμαῖος πολίτης, τόν ὁποῖο ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμιανός διόρισε ἑπαρχο ὅλης τῆς Αἰγύπτου, διότι τόν ἀγαποῦσε καί δέν εἶχε διανοηθεῖ ὅτι ἦταν Χριστιανός. Ὅταν τό πληροφορήθηκε ἀπέστειλε τόν ἀνθύπατο νά τόν πείσει νά θυσιάσει στά εἰδῶλα. Ὁ Ἅγιος ἀρνῆθηκε καί θανατώθηκε δι' ἀποκεφαλισμοῦ στίς 18 Ἰουλίου. Ὁ Βίος τελειώνει μέ

τήν ακόλουθη φράση: «βασιλεύοντος τῆς Ρωμαίων πολιτείας Μαξιμιανού, κατά δέ ἡμᾶς βασιλεύοντος τοῦ κυρίου καί Θεοῦ καί σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ...». Ἡ μεθοδική ἐξέταση τοῦ θέματος καί ἡ πολυσέλιδη ἀναφορά στίς πηγές καί τή βιβλιογραφία τῆς μελέτης μαρτυρεῖ τήν μεθοδική καί προσεγμένη ἐργασία.

○ Γεωργίου Στολίγκα: *Ἡ ποινική μεταχειρίσις τοῦ Κατωτέρου Κλήρου κατά τό Ὁρθόδοξον Κανονικόν Δίκαιον. Ἐκδόσεις Παρρησία, Ἀθήνα 2014.*

Τό θέμα τῆς ἐργασίας πού ἐκπονήθηκε στό πλαίσιο τοῦ Προγράμματος Μεταπτυχιακῶν Σπουδῶν τοῦ Τομέως Κανονικοῦ Δικαίου τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν εἶναι καί πολύ σημαντικό καί ἐνδιαφέρον ἀλλά καί καλύπτει τό μεγάλο κενό πού παρουσιαζόταν στό χῶρο τοῦ κατωτέρου ἱεροῦ Κλήρου καί τῆς κανονικῆς καί ποινικῆς μεταχειρίσεώς του ἀπό τό Ὁρθόδοξο Κανονικό Δίκαιο. Ἐξ ἄλλου τό πεδίο ἐρεῦνης, οἱ ἐπτακόσιοι ἐβδομήντα Ἱεροί Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας (Ἀποστολικοί, Οἰκουμενικῶν καί Τοπικῶν Συνόδων καί τῶν κατά μόνας Ἀγίων Πατέρων) καί οἱ δεκαπέντε τουλάχιστον διαφορετικές τάξεις, λόγω τῆς ἐκτάσεώς του, εἶναι εὐνόητο ὅτι ἀπαιτεῖ μεγάλο μόχθο ἐρευνας καί σπουδῆς. Εἶναι γεγονός καί τό ἀποδεικνύει ἡ παρούσα μελέτη, ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐλάμβαναν μέριμνα καί οἱ κατώτεροι κληρικοί νά διαθέτουν τά κατάλληλα προσόντα ὥστε νά εἶναι ἄξιοι νά χειροθετηθοῦν. Ὁ συγγραφεύς, μέ ἐπιστημονική κατάρτιση, ἐπιμονή καί ἐνδελεχῆ ἔρευνα, ἐκτός ἀπό τούς Κανόνες παραθέτει σχετικές ἀναφορές συγχρόνων ἀλλά καί παλαιότερων Κανονολόγων γιά κάθε τάξη χωριστά, τίς ποινικές προεκτάσεις κάθε Κανόνος, τήν ἔκταση τῶν ποινῶν, τή στάση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τοῦ κατωτέρου Κλήρου, τήν ποινική μεταχείριση τοῦ ἱεροῦ Κλήρου κατά τήν ἰσχύουσα Νομοθεσία, στατιστικά στοιχεῖα καί ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα. Ἡ προσεγμένη ἐκδοτική ἐργασία καθιστᾷ τήν πολύ λεπτομερῆ καί ἐξειδικευμένη μελέτη προσιτή καί σέ λιγότερο εἰδικούς, καί προσθέτει ἕνα σημαντικό ἐργαλεῖο γιά τούς εἰδικούς ἢ τούς ἐνδιαφερόμενους, σέ καιρούς προσπάθειας ἀποϊεροποιήσεως τῶν πάντων, νά ἐπιλέγουν στελέχη τῆς Ἐκκλησίας πού νά διαθέτουν τά ἐφόδια γιά νά ἀναδειχθοῦν ἄξιοι ἐργάτες τῆς καί ἀπό τόν χῶρο τοῦ κατωτέρου Κλήρου.

Περί χορηγήσεως αναρρωτικής άδειας σέ Κληρικούς (β')

Πρωτ. Γεωργίου Βαμβακίδη,
Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἱ.Μ. Ζιχνῶν καί Νευροκοπίου,
Ἐκπροσώπου Τύπου Ι.Σ.Κ.Ε.

ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ τοῦ προηγουμένου τεύχους τοῦ «Ἐφημερίου» μηνός Σεπτεμβρίου, ἐνημερώνουμε τούς ἀγαπητούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς μας σχετικά μέ τήν χορήγηση αναρρωτικῆς ἀδείας.

Τό ἄρθρο 55 τοῦ Κώδικα Δημοσίων Πολιτικῶν καί Διοικητικῶν Ὑπαλλήλων καί Ὑπαλλήλων (Κληρικῶν) Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007), ὅπως ἰσχύει, ἀντικαθίσταται ὡς ἀκολούθως:

1ον) Ἡ ἀναρρωτική ἀδεια χορηγεῖται ἀνά μήνα μέ ἐξαίρεση τήν περίπτωση τῶν δυσίατων νοσημάτων ὅπως αὐτά ὀρίζονται μέ τήν ἀπόφαση τῆς παραγράφου 4 τοῦ ἄρθρου 54 πού χορηγεῖται ἀνά ἐξάμηνο κατ' ἀνώτατο ὄριο.

2ον) Βραχυχρόνιες ἀναρρωτικές ἀδειες χορηγοῦνται μέ γνωμάτευση θεράποντος ἱατροῦ ἕως ὀκτώ (8) ἡμέρες κατ' ἔτος. Δύο (2) ἐξ αὐτῶν, ἀλλά ὄχι συνεχόμενες,μποροῦν νά χορηγοῦνται μόνο μέ ὑπεύθυνη δήλωση τοῦ ὑπαλλήλου - κληρικοῦ.

3ον) Ὁ ὑπάλληλος - κληρικός ὑποχρεοῦται νά δεχθεῖ τήν ἐπίσκεψη τοῦ ἐλεγκτῆ ἱατροῦ.

4ον) Ἡ ἀποστολή ἱατροῦ γιά ἔλεγχο ὑπαλλήλου, πού κάνει χρήση βραχυχρόνιων ἀναρρωτικῶν ἀδειῶν κατ' ἐπανάληψη, εἶναι ὑποχρεωτική γιά τήν ὑπηρεσία-Ἱ. Μητρόπολη καί ἡ τυχόν παράλειψή της συνιστᾷ πειθαρχικό παράπτωμα τοῦ ἀρμοδίου προϊσταμένου τῆς διεύθυνσης διοικητικοῦ.

Ἄρθρο 56 §. 5.

Τό ἀρμόδιο γιά τή χορήγηση τῆς ἀναρρωτικῆς ἀδείας ὄργανο εἶτε χορηγεῖ ὀλοκληρη τήν ἀδεια πού προτείνει ἢ πρωτοβάθμια ὑγειονομική ἐπιτροπή, (στίς περιπτώσεις πού χρειάζεται πόρισμα τῆς ὡς ἄνω ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς), ἢ, ἐάν κρίνει τή γνωμάτευσή της ὡς ἀναιτιολόγητη, παραπέμπει τόν ἐνδιαφερόμενο γιά ἐξέταση στή δευτεροβάθμια ὑγειονομική ἐπιτροπή. Ὁ ἐνδιαφερόμενος μπορεῖ μέσα σέ δέκα (10) ἡμέρες ἀπό τήν κοινοποίηση σέ αὐτόν τῆς γνωμάτευσής τῆς πρωτοβάθμιας ἐπιτροπῆς νά ζητήσει μέ ἔνστασή του νέα ἐξέταση ἀπό τήν οἰκεία δευτεροβάθμια ἐπιτροπή, ὅταν ἡ πρωτοβάθμια ἔχει ἀπορρίψει ἐξ ὀλοκληροῦ ἢ ἐγκρίνει λιγότερο ἀπό τό ἡμισυ τῆς ἀναρρωτικῆς ἀδείας. Ἡ ἀναρρωτική ἀδεια πού προτείνεται ἀπό τή δευτεροβάθμια ὑγειονομική ἐπιτροπή χορηγεῖται ὑποχρεωτικά.

§ 6) Δικαίωμα ἔνστασης ἐνώπιον τῆς πρωτοβάθμιας ἢ τῆς εἰδικῆς ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς ἔχουν ἡ ὑπηρεσία-Ἱ. Μητρόπολις καί ὁ ὑπάλληλος-κληρικός γιά τήν κατ' ἐξαίρεση χορήγηση ἀδείας σύμφωνα μέ τήν παρ. 3 τοῦ ἰδίου ἄρθρου.

§ 7) Ἡ αἵτηση ὑπαλλήλου γιά παράταση ἀναρρωτικῆς ἀδείας ὑποβάλλεται τό ἀργότερο μέσα στό τελευταῖο δεκαπενθήμερο τοῦ χρόνου τῆς ἀδείας πού τοῦ ἔχει χορηγηθεῖ.

(συνεχίζεται)

Είδοποίηση για τούς παραληπτες του περιοδικού «Ἐφημέριος»

Ἐνημερώνουμε τούς κληρικούς ἀναγνώστες του «Ἐφημερίου» ὅτι λόγω του τριπλασιασμοῦ τῆς ἀξίας τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν καί τῆς εὐρύτερης δυσμενοῦς οικονομικῆς καταστάσεως, τά Ἐκκλησιαστικά Περιοδικά ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ καί ΕΚΚΛΗΣΙΑ, μέ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τό παρόν δέν θά ἀποστέλλονται μέ τά Ἑλληνικά Ταχυδρομεῖα στήν διεύθυνσή σας, ἀλλά στίς κατά τόπους Ἱερές Μητροπόλεις, προκειμένου νά διανέμονται κατά τίς Ἱερατικές Συνάξεις στούς δικαιούχους Ἐφημερίους.

Προτείνουμε :

Τό Σάββατο :

11.00: Στίς ἄκρες του Ἑλληνισμοῦ.

21.01: Μεγάλα ἀφιερῶματα.

14.30: Ξεφυλλίζοντας βιβλία.

15.00: Γνωριμία μέ τήν
ὀρθόδοξη πίστη.

Τήν Κυριακή :

12.00: Τό τραπέζι
τῆς Κυριακῆς.

16.30: Ἡ Θεολογία
στή ζωή μας.

19.00: Βιβλίον ἀνεωγμένον.

20.00: Ἀπό τέχνη σέ τέχνη.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
Αριθμός Άδειας 10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203